

140
1946

საქართველოს
საბავშვო ჟურნალი

ქრისტეშობა

იანვარი
19 1946
№ 1

ქ. ი. თ. ნ. ე. რ. ი

საბ. აღკა. ცენტრალური კომიტეტის
ყოველთვიური საბავშვო შუბნალი

№ 1

1946 წ. იანვარი

წელიწადი მეთვრამეტე
გამომცემლობა „კომუნისტი“

ПИОНЕРИ

№ 1

ЕЖЕМЕСЯЧНЫЙ ДЕТСКИЙ ЖУРНАЛ ЦЕНТРАЛЬНОГО
КОМИТЕТА ЛКСМ ГРУЗИИ

(на грузинском языке)

Издательство „Комунисти“

ქართული

ახალწლის ღამით

ნაძვის ხესთან

ღრუბელთ შვენის ვარსკვლავების კამეა,
თამარივით შეფთვალწარბა ღამეა, —
და ცისკიდით ძირს დახრილი ღრუბლები
წამწამივით ჩუმად მოხამხამეა!

შუალამის ბრწყინვა აფშინანებს
შუქით წაშლილ ჩრდილებს კაეშინანებს
და ღიმილით ანთებულნი თამარიც
შინ აღისფერ კაბით გაიშრიალებს!

ვინ აუნთო ბუნდოვნება ღამისა? —
რომ აისხა ფრთები სითამამისა,
საახალწლო იმედევი ახარებს,
თუ ომიდან დაბრუნება მამისა?

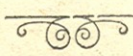
ნაძვის ხეზე კვლავ ციმციმებს სანთელი,
საგანგებოდ ცვივა თოვლის ფანტელი,
ბამბის პაპას ჟრიამულით გარს უვლის
მოთამაშე ბავშვთა კორიანტელი...

მაგრამ, ჩემთვის მაინც უცხო რამ არის
უეცარი შემოფრენა თამარის!..
და აქ მისი წამიერი შეკრთომა
სიხარულის ფრინველივით ფრთამალის!

თუმც ნაძვის ხის ბრწყინვა მოსწონს
ძალიან შორს დგას მაინც, თითქოს არასცალიან, —
ვით სანთლებთან მოთამაშე წუთები —
ცამეტი წლის მოსვლაც უეცარია!

ხიდან უმზერს დედოფალა ცქრიალა,
მაგრამ თამარს არა გაუგია-რა, —
დგას აქ მამის მხარის დასამშვენებლად
სუფრას აწყობს დედოფალას კი არა!..

ზოტბად ესმის საახალწლო გალობა,
თავს გვევლება, დაიმშვენა ქალობა.

საბჭოთა კავშირის ჰიონარებსა და მოსწავლეებს

მზურვალედ ვულოცავ პიონერებსა და მოსწავლეებს ახალ, 1946 წელს!

ძვირფასო ბავშვებო! თქვენი ბედნიერი ბავშვობა და ნათელი მომავალი მოპოვებულია მიიმე და მკაცრი ბრძოლით. თქვენთვის შეუპოვრად ებრძოდნენ მტერს წითელი არმიის მეომრები, თქვენთვის ბევრმა გასწირა ყველაზე უძვირფასესი რამ — სიცოცხლე. მუდამ გახსოვდეთ ისინი, ჩემო ნორჩო მეგობრებო! მუდამ გახსოვდეთ მათი წმინდა სახელები, ეცადეთ ყოველმხრივ დაემსგავსოთ სამამულო ომის გმირთ. ისწავლეთ მათგან გამბედაობა და სიმამაცე, თავდადება და სიმტკიცე მიზნის მიღწევაში, განიმტკიცეთ აღამიანის საუკეთესო თვისებანი — ძლიერი ნებისყოფა, გამბედაობა და შეუპოვრობა ყველა სიძნელეთა გადალახვაში.

ბავშვებო! სიხარულს, ბედნიერებასა და შესანიშნავ მომავალს ყველანი ჩვენ უნდა ვუზადლოდეთ ბოლშევიკების დიად პარტიას და აზხანავ სტალინს, ჩვენს საყვარელ მამასა და მეგობარს, ჩვენს ძვირფას იოსებ ბესარიონის-ძეს! სწორედ პარტიამ და სტალინმა გახადეს ჩვენი სამშობლო ძლიერ და მდიდარ სახელმწიფოდ. სწორედ პარტიამ და სტალინმა გაანადგურა ჩვენი სახელმწიფოს ყველა მტერი და საბჭოთა ხალხი იხსნეს გერმანელ დამპყრობთა დამონებისაგან. სწორედ პარტიამ და სტალინმა გაგვიხსნეს ყოველ ჩვენგანს და განსაკუთრებით თქვენ, ბავშვებო, ცხოვრების, სწავლის, ბედნიერების ფართო გზა.

მამ იყავით ღირსნი ბოლშევიკური პარტიის მზრუნველობისა და დიდი სტალინის სიყვარულისა! ისწავლეთ კარგად, ებრძოლეთ ყოველგვარ სისუსტეს. შეუპოვრად და მტკიცედ დაეუფლეთ ცოდნას, აღიზარდეთ ლენინ-სტალინის საქმის ერთგული, სოციალისტური სახელმწიფოს მაღალკულტუროსანი და განათლებული მოქალაქენი.

აი ჩემი საახალწლო სურვილები თქვენთვის, ნორჩო ამხანაგებო! გისურვებთ ბედნიერ ახალ წელს, მეგობრებო!

საბჭოთა კავშირის მარშალი **გ. შუკოვი**

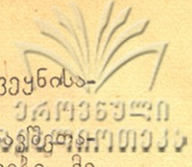
ჩემი კეთილი სურვილები

ჩვენი დიდი დროის 1946 წლის 1 იანვარს სულითა და გულით მოგილოცავთ, ყურნალ „პიონერის“ მკითხველებო, და გისურვებთ წიგნისათვის მიგეცეთ ისეთი დიდი მნიშვნელობა, როგორსაც აძლევდა მას დიდი ლენინი და აძლევს მას ჩვენი საყვარელი მამა და მასწავლებელი დიდი სტალინი. ყურნალ „პიონერს“ კი ვუსურვებ გამხდარიყოს ყოველი მოზარდისათვის საუკეთესო მეგობრად და მისი შინაარსი ყოფილიყოს განათლებისა და ცოდნის დაუშრობელი წყარო.

მე ვუსურვებ „პიონერს“ ყველა მკითხველს სიყვარულით, ყურადღებით და ნდობით ეპყრობოდეს თავის ერთგულ მეგობარს „პიონერს“, გულახდილად მოსთხოვოს მას თავის მისწრაფებათა და ცოდნის სურვილის დამაკმაყოფილებელი პასუხები.

ვუსურვებ „პიონერსა“ და მის მკითხველებს დამყარებულიყოს მათ შორის მკიდ-

რო კავშირი ჩვენი სამშობლოს საბედნიეროდ.

ორმოც წელზე მეტია ვმუშაობ და ვწერ ბავშვთათვის საბავშვო ჟურნალებში და ვიცი, რომ ბავშვებს უყვართ მოთხრობები, ზღაპრები და ლეგენდები. წელს განზრახული მაქვს დავწერო მოთხრობები სკოლის ცხოვრებიდან, რადგანაც, ვიცი, ბავშვებს უყვართ სკოლა და აინტერესებთ ამხანაგების, მეგობრებისა და მასწავლებლებისადმი დამოკიდებულება. ბევრმა ბავშვმა არ იცის, რა თავდადებით ცდილობენ მათი

მასწავლებლები, რომ აღზარდონ ქვეყნისათვის სასარგებლო მოქალაქენი.

ამას გარდა, მინდა დავამუშაო ბავშვთათვის ჩვენი ზღაპრები და ლეგენდები. მე მიყვარს ბავშვები, მიყვარს ჩვენი მშვენიერი სამშობლო და სულთ და გულით ვუსურვებ მოზარდ თაობას შეიყვაროს იგი, იზრუნოს მისი კეთილდღეობისათვის და ბედნიერად იცხოვროს ბედნიერ თავისუფალ და გამარჯვებულ დიდ საბჭოთა სამშობლოში.

ენო ნაკაშიძე

გიორგი კაჭახიძე

ახალი წელი

ჭერმალაღი დარბაზები
მოგინახტავთ მრავალჯერად,
მელოდით და მეც გეწვიეთ,
ჩემმა მოსვლამ აგამღერათ.

გაგებრწყინათ ყველას თვალი
ჩემმა კარგმა საჩუქრებმა,—
გზაში, სადაც კი შეგჩერდი,
ყველგან მიიხრეს თქვენი ქება.

გნახეთ, დალლა დამავიწყდა,
მომეწონა თქვენი მხარე.
ჩემი დღენი თქვენთვის მინდა,
თქვენი კარგი გამახარებს.

ვარსკვლავებში შობილი ვარ,
ჩანჩქერივით ძვირცხლი, მარდი,
დღეს მიწაზე დასახლებულს
როგორ მალე შემიყვარდით!

შეგიერთეთ გული მტკიცედ
შიგ ციური ცეცხლი ღვივის;
სწავლის გმირებს ვარსკვლავებთან
გასაუბრებთ მისი სხივი.

მინდა ნათელს უხვად გფენდეთ,
ხილს ფაგებდგ ბევრგან ზღვაზე,
ლამეს ბროლის ფერი მიცეცე,
ქოხს—სასახლის სილამაზე;

მსურს გმატებდეთ ჯანს და სიბრძნეს
ყველა ჩემი ოქრო დილა,
რომ მომავალ წლების უუქში
მომიგონოთ მუდამ ტკბილად.

ნაძვის ხე სკოლნიკში

ნაძვის ხისათვის შორს წასვლა როდი იყო საჭირო, იქვე, სკოლნიკში, აირჩიეს საუკეთესო, უფრო ხუჭუტა ხე, მოსჭრეს და სატყეო სკოლაში მიიტანეს.

ბავშვები ხედავდნენ, თუ როგორ მიაჭედეს ნაძვის ხე ორ გადაჯვარედინებულ დაფას, რათა მაგრად მდგარიყო იატაკზე. შემდეგ მონტიორმა ვალოდიამ მავთული გაიყვანა ნაძვის ხის გასაშუქებლად და ტოტებზე ჩამოჰკიდა ელექტრო ნათურები.

მეორე დღეს თითქმის დილიდანვე დაუწყეს ლოდინი ვლადიმერ ილიას-ძე ლენინს, ჯერ კიდევ არ დაბინდებულყო, ხოლო ბავშვები წამდაუწყუმ ეკითხებოდნენ სკოლის მინეს:

— ერთიც ვნახოთ, ლენინი არ მოვიდა?

— თუ ქარბუქი ისევ იქნა, ლენინი მაინც მოვა თუ არა?

მე ძველი პეტროგრადელი მუშა იყო. იგი ლენინს ჯერ კიდევ რევოლუციამდე იცნობდა, სწორედ ამიტომაც ეკითხებოდნენ მას, და იგი დარწმუნებით უპასუხებდა:

— რაკი ილიჩმა სთქვა, მოვალე, მამასადამე მოვა.

დადგა სადამო, ქარბუქი მართლაც ამოტყდა. ქარი ფიჭვნარში აზუზუნდა და ფიფქი თოვლი აანიავა. ხოლო შემდეგ თოვლი ფანტელებად წამოვიდა.

ნაძვის ხე უკვე მორთული იყო, ყველა სათამაშო თვით ბავშვებმა გააკეთეს. აქ იყო დათვებიც, კურდღლებიც, სპილოებიც, ხოლო ყველაზე უკეთესი იყო ლოყაწითელი თოვლის პაპა; იგი ნაძვის ხეზე იჯდა—ხედ წვეროკინაზე.

ღრო გადიოდა, ხოლო ლენინი კი არსად სჩანდა.

და აქ ბავშვებმა ვიღაც მოზრდილისაგან გაიგონეს:

— ჰო, ასეთ ქარბუქში, რა თქმა უნდა არ მოვა.

ბავშვები კვლავ მოხუც მნესთან გაიქცნენ. მნემ მკაცრად სთქვა:

— მომეშვით! გეუბნებით: რაკი იმან სთქვა, მოვალე, მამასადამე მოვა.

კვლავ დაიწყეს ლოდინი. გარეთ ქარი ზუზუნებს, ფიფქი თოვლი ფანჯრების მიწას ეწკარუნება. ასე და ამ ხმაურობაში ვერც კი გაიგონეს, როგორ მოადგა სკოლას მანქანა. მანქანიდან ვლადიმერ ილიას-ძე გადმოვიდა.

მან კიბე აიარა, ზედსაცმელი გაიხადა, ცხვირსახოცით სახეზე გამდნარი თოვლი შეიწმინდა და მაშინვე გაემართა დიდი ოთახისაკენ, ბავშვებისაკენ.

მათ ერთბაშად იცნეს იგი: რამდენჯერ ენახათ ლენინის პორტრეტი მაგრამ პირველად რატომღაც აიბნენ—იღვნენ და აღგილიდან ვერ იძვროდნენ. უცქერდნენ ლენინს და სდუმდნენ.

ვლადიმერ ილიას-ძეს დიდ ხანს არ დაუყოვნებია, მან ეშმაკურად მოჭუტა თვალი და იკითხა:

— თქვენ შორის ვინ იცის კატა-თაგვობიას თამაში?

პირველმა უპასუხა ყველაზე დიდმა გონამ, ვერამ:

— მე!

— და მეც!—ხმამალა წამოიძახა ბიჭმა ლეშამ.

— ჰო და, მაშინ შენ იქნები კატა—უთხრა ვლადიმერ ილიას-ძემ.

ბავშვები წრედ დადგნენ. ნაძვის ხე კი შუაში იყო. თაგვად დანიშნეს პატარა კატია. ლეშა კატიას ეცა—მისი დაჭერა ადვილი იყო. მაგრამ კატია ლენინს ჩაებლათუტა. და ვლადიმერ ილიას-ძემ მალა აიტაცა იგი:

— კატა თავეს ვერ შესწვდება!
შემდეგ თავვად იყო ქსენია. ლემამ იგი
დაიჭირა, და თვითონ გახდა თავვი, ხოლო
ქსენია კი—კატა.

დიდ ხანს ითამაშეს და ყველას დასცხა.
ამ დროს კარი გაიღო და ოთახში დიდი
რუხი სპილო შემოვიდა. ბავშვები ერთბა-
შად აჰყვილდნენ. მართალია, ბევრმა მათ-
განმა ერთბაშადვე გამოიცილა სკოლის რო-
იალის ნაცნობი რუხი ჩარსავი. მაგრამ ჩარ-
სავ ქვეშ ვინ იყო? ჩარსავი ხელა ირხეოდა,
წინ მოძრაობდა გრძელი ხორთუმი; სპილოს
წინა ფეხებზე ქეჩურები ეცვა, უკანაზე კი
—ჩექმები. თუ მიკერძობება არ გამოიჩენ-
და, ეს ძალიან ჰგავდა ნამდივლ სპილოს.
სპილომ ღრუტუნით შემოუარა ნაძვის ხეს,
გამოსათხოვრად ხორთუმი გაიქნია და კვლავ
ბაჯბაჯით წავიდა კარისაკენ. ხოლო კარს-
უკან ჩარსავიდან გამოძვრნენ მონტიორი
ვალოდია და სკოლის დარაჯი; ორივე ძა-
ლიან ეშმაკი ვინმე იყო. ჩარსავიდან გამო-
ძვრნენ და ოთახში დაბრუნდნენ. იქ კი ბავ-
შვები ხარხარებდნენ; ხარხარის გამო ნაძ-
ვის ხის წვეროკინაზე ხტუნავდა თოვლის
პაპა.

კიდევ ბევრი რამ სამხიარულო იყო იმ
საღამოს. ვიღაც ბავშვმა დაიძახა:

— ახლა კეკემალულობია! კეკემალულო-
ბია!

ვლადიმერ ილიას-ძემ ცხვირსახოცი ამოი-
ღო და თვალები აიხვია.

მონტიორმა ვალოდიათ საჩქაროდ მიიჩო-
ჩა ნაძვის ხე კუთხეში და ოთახში ხალვა-
თობა შეიქნა.

ლენინმა მკლავები გაშალა და ფეხის თი-
თების წვეროებზე წავიდა წინ.

ბავშვები აქეთ-იქით გაიქცნენ.

შემდეგ ეპარებოდნენ ვლადიმერ ილიას-
ძეს და გაიძახოდნენ:

— ცხელა!

ხოლო როდესაც ვლადიმერ ილიას-ძე
სულ ახლოს იყო ხოლმე, ბავშვები ეძახო-
დნენ:

— დაიწვები!

ან და ჩატუცქლებოდნენ ზედ ლენინის
ხელთან—ხოლო იგი არც კი შეეხებოდა,
განზე აუვლიდა.

მაშინ ისინი მოჰყვებოდნენ დახლებულნი
— ცივა, გაიყინები!

ლენინი მიხვდა, რომ ეს ბავშვები ყვე-
ლანი ძალიან მარდი იყვნენ, მარჯვედ თა-
მაშობდნენ და, ეტყობოდა, დიდ ხანს მოუ-
ხდებოდა თვალახვეულს სიარული.

მაშინ მან თავი მოიკატუნა, თითქოს წინ
მივდივარო, მერმე უეცრად მოტრიალდა და
პირველ შემხდურს სტაცა ხელი.

ბავშვებმა, როგორც წესია, დაიძახეს:

— გამოიცან, გამოიცან!

დაჭერილი კი იცინოდა და ცდილობდა
გასხლტომას. ეს იყო ბიჭი სენია.

ვლადიმერ ილიას-ძემ თმები მოუსინჯა,
ხელი შეუსვა შუბლზე, ლოყებზე:

— სენია!

სენია თან იმას სწუხდა, რომ ხელში მოხ-
ვდა, თანაც ესამოვნებოდა, რომ ლენინს
იგი ახსოვდა.

შემდეგ პატარა კატიამ პუშკინის ლექსე-
ში წაიკითხა, მაგრამ შეეშალა.

და ტირილი დაიწყო.

ლენინმა ანუგეშა იგი.

კატიამ ტირილი შესწყვიტა. პატარა
ცხვირსახოცით ცრემლები მოიწმინდა და
სთქვა:

— ლენინ, მოდი ნუ წახვალ! აქ იცხოვრე.

ლენინმა გაიცინა:

— მე ისედაც ახლოს ვცხოვრობ.

შემდეგ ყველამ ნაძვის ხის გარშემო დაი-
წყო სირბილი. პატარა კატა ვლადიმერ
ილიას-ძის გვერდით დარბოდა, ხელიხელ-
ჩაკიდებული. ლენინს დიდი, თბილი ხე-
ლი ჰქონდა.

ამ დროს ნადეჟდა კონსტანტინეს-ასულმა
კრუპსკაიამ და მარიამ ილიას-ასულმა —
ვლადიმერ ილიას-ძის დამ—ოთახში საჩუქ-
რებით სავსე დიდი კალათი შემოიტანეს. ეს
საჩუქრები ბავშვებს ლენინმა მოუტანა.

ვის ავტომობილი ერგო, ვის საყვირი,
ვის დოლი. კატიამ დედოფალა მიიღო.

ხოლო ლენინი როგორღაც შეუშინევლად,
ხმაურში, ოთახიდან გავიდა და წავიდა.

აი, როგორი იყო ნაძვის ხე სოკოლნიკში
1919 წელს.

თარგმანი არისტო ზუზუაძის

ნამდვის ხეო!

ტექსტი ი. ზარიშაშვილისა

მუსიკა თ. შავერზაშვილისა

ცეკვალი (1 ან 2 ბავშვი)

ნამდვის ხე-ოა ნამდვის ხე-ო, ლამა-ზო და მშვე-ნი-ე-რო,

(ბავშვები)
რო ვორ მინ-და შენს გარ-შე-მო ვი-ცეკ-ვო და და-ვიმ-ღე-რო რო რო

(თავიდან)

თბილ ოთახში მოგიწვიეთ
გავერთოთ და შენც გაგართოთ.
უინჯასა და სიცვიეში
რა გინდობდა ტუეში მარტო?

ხედავ, სახე გაგიბრწვინდა,
დაგვიმშვენე ბავშვებს მხარი,
ახალი წლის სტუმარი ხარ,
ჩვენი სამთრის მეგობარი!

ნამდვის ხეო! ნამდვის ხეო!
ლამაზო და მშვენიერო,
როგორ მინდა შენს გარშემო
ვიცეკვო და დავიმღერო.

ახალწლის წინადღეს სოფელში გერმანელები მოვიდნენ. ვინც მოასწრო, სოფლიდან გაიხიზნა, ვინც დარჩა, სახლიდან არ გამოდიოდა. სოფელში ბავშვები, მოხუცები და ქალები იყვნენ მხოლოდ.

ბინდისას მალულად სტეფანე შჩუკინი მოვიდა სახლში. მოხუცი, მწოლიარე დედა ანუგეშა, პატარა პავკას მიუაღერსა, ხოლო ცოლს კი უთხრა:—ნუ გეშინია ვარენკა! ჩვენები ახლოს არიან, წისქვილების მარჯვნივ მუხნარში. ჩვენ მალე მოვალთ!

სტეფანე შეიარაღებული იყო. პავკას ბევრჯერ უნახავს მამა სანადიროდ მიმავალი, იარაღასხმული, მაგრამ ახლა იგი სულ სხვა იყო. წასვლის წინ მამამ აკოცა მას და ისევ მიუაღერსა. პავკას აკვირებდა ეს აღერსი, თუმცა იგი ძლიერ უყვარდა მამას, მაინც აღერსი ერთობ ძუნწი იცოდა სტეფანემ. ბავშვმა ვერ მოითმინა და რამდენჯერმე აკოცა სამაგიეროდ მამას.

შულამით, როცა ყველამ დაიძინა, მოულოდნელად კარებზე დააბრახუნეს. შეშინებულმა დედამ კარები გააღო, ოთახში გერმანელი ოფიცერი და ორი ჯარისკაცი შემოვიდნენ. ქერა ოფიცერი დაუკითხავად მიუჯდა მაგიდას, ოთახი შეათვალიერა და სთქვა:

— მონადირე სტეფანე შჩუკინი აქ ცხოვრობს?

- დიახ,—მიუგო დედამ.
- სად არის ახლა სტეფანე?
- არ ვიცი!
- ალბათ ტყეში!

ქალმა თავი დაღუნა და არაფერი უბასუხა.

— რამდენი დღეა?—განაგრძობდა ოფიცერი.

ქალი კვლავ სდუმდა.

— შენ ხომ იცი, ბიჭიკო! მამა გუშინ სახლში იყო?—ჰკითხა მან ტახტზე წამოძვდარ პავკას. ბავშვი უნდობლად უცქეროდა მას და ხმას არ იღებდა.

— ტყეში პარტიზანები არიან, ქალბატონო, ხომ?—დაუყვირა ოფიცერმა.

— არ ვიცი!—უბასუხა ქალმა.

— სად არის, ბებერო, შენი შვილი? — დაეკითხა ახლა ის მწოლიარე მოხუცა, მაგრამ მოხუცი ყრუ იყო და ვერ გაიგონა.

ოფიცერი წამოდგა. ნერვიულად გაიარა ოთახში და შეჰყვირა.

— ხმა ამოიღეთ, პასუხი მოგვეცით, თუ გსურთ ცოცხლები დარჩეთ! შემდეგ ხმას დაუმდაბლა. ისევ მაგიდას მიუჯდა. ჯაბიდან ბრაუნინგის ფორმის ბენზინის ასანთი ამოიღო, მაგიდაზე დასდო და პავკას მიუბრუნდა.

— მოდი ბიჭო, რევოლვერი არ გინდა? მე ნაძვის ხესაც მოგიტან დიდს, კარგს...

პავკამ ხელში აიღო იგი, რევოლვერით მომართა და გამოჰკრა.

— მაგ შენ გქონდეს, მხოლოდ მითხარი მამა სად არის?

ვარენკა გაფითრდა. ბავშვი ბენზინის ასანთს ატრიალებდა ხელში.

— გეყოფა, სთქვი სად არის მამა, თორემ ამას ისევ წავიღებ!

— წაიღე, ეს რაა, მამას უკეთესი აქვს!

— არა, შენ გქონდეს, მამა ხომ წუხელ აქ იყო, რაო, რა სთქვა, სად მივდივარო?

— მე რა ვიცი, ალბათ სანადიროთ თუ წავიდა!

— ძაღლის ლეკვი. კარგი ნადირობაა—გამოაგრძელა ოფიცერმა. შემდეგ ჯარისკაცებს მიუბრუნდა,—გაიყვანეთ ეს ქალი და ბოსელში შეაგდეთ. ბავშვიც დედასთან ერთად ჩაჰკეტეთ... არაფერია, ყველაფერს

გვიამბობენ, როცა მოშივდებით და შეცივდებით...

ბოსელში ყინავდა. როცა ჯარისკაცებმა მაგრად ჩაჰკეტეს გარედან კარები, დედამ გულში ჩაიკრა პავკა და წასჩურჩულა:

— გენაცვალოს დედა. შენ ყოჩალი ბიჭი ყოფილხარ!

ბავშვი კასრზე ჩამოჯდა, სულ ცანცახებდა, ციოდა. უცებ იგი დედას მიუბრუნდა. ხელები კისერზე მოხვია.

— დედიკო, ამწიე, სახურავიდან გადავძვრები... წისქვილების გზა კარგად ვიცი. მამას ვნახავ და ვეტყვი, რომ ჩვენსას გერმანელები მოვიდნენ.

დედა სიყვარულით იკრავდა გულში თავის ბიჭიკოს და არ იცოდა რა ექნა.

მთვარის ჩასვლისას დედამ სახურავზე ააცოცა პავკა. რამდენიმე წუთის შემდეგ ვარენკამ ჭუჭრუტანიდან დაინახა, როგორ მირბოდა პავკა თავისი დიდი ჩექმებით გაყინულ თოვლზე...

განთიადის სიჩუმეში ერთბაშად სროლა ასტყდა. სოფელში პარტიზანები შემოვიდნენ. სტეფანე შჩუკინმა რამდენიმე კაცის თანხლებით გერმანელი ოფიცერი დაატყვევა. ვარენკა გახარებული ეხვეოდა საყვარელ ქმარს. პავკა კმაყოფილი უცქეროდა მამას. როცა პარტიზანებს ტყვე

ოფიცერი გაყავდით სახლიდან, უცებ სქელჭურჭიან ჭალარას მიუბრუნდა და უთხრა:

— ძია მაქსიმ, დაიცა!

ბავშვმა მაგიდიდან ბენზინის ასანთი აიღო და ოფიცერს გაუწოდა.

— საძაგელო კაცო, წაიდე, შენია...

ოფიცერმა ზიზლით შეხედა ბავშვს და კარებს მიაშურა. პავკამ არ დაახანა და

მირბოდა პავკა თავისი დიდი ჩექმებით გაყინულ თოვლზე...

ბრჭყვიალა ბენზინის ასანთი ფეხებში მიაცოცა.

თენდებოდა. თოვლით დაბურთულ არყის ტყის აქითა მხრიდან ვეებერთელა მზე ამოდიოდა. ფანჯარასთან მდგომი ტანაშოტილი ნაძვის ხე შეინძრა, თოვლი დაიბერტყა, თეთრი მტვერი გაიბნა პაერში.

მოდოდა ახალი წელი...

ალექო მენგელია

მეგრან ლეპანიძე

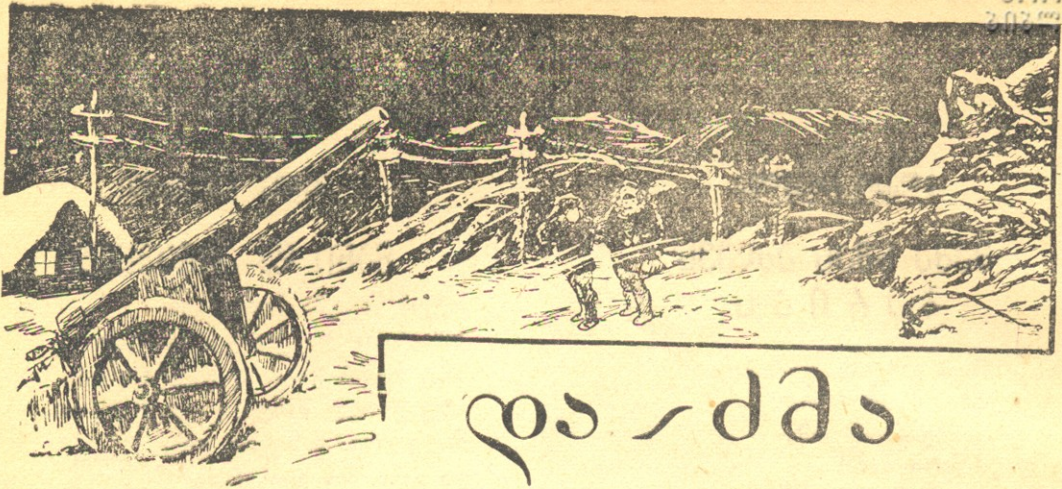
**მამა ხმას აძლევს
ბერიას**

როცა მშემ ვარდის ფერებით
 ღრუბლები შეალამაზა,
 და ლოგინიდან აღგომა
 მე დაგასწარი მამასა.
 — შვილო, შენ იცი, მშობლები
 არ შეგვარცხვინო, იცოდე,—
 მითხარ და ამხანაგით
 ხელი რომ გამომიწოდე,—
 გავიგე შენი ოცნება,
 გჯეროდეს კარგად ვისწავლი,
 ხომ გახაოჭს, მამა, გუშინაც
 სახლიდან მე გაგისწარი!
 სწრაფად გავქუსლე სკოლისკენ
 და ტოლებს რომ შევერიე,
 გივის ღიმილით ვუთხარი:
 — მამა ხმას აძლევს ბერიას!
 — ჩემი მამიკოც!— მახარა,
 ვხარობდით თვალსხივოსანნი...
 და გადავწყვიტეთ რომ ვიყოთ,
 ყოველთვის ფრიადოსანი!
 განა ბავშვი ვარ, ვერ მივხვდე,
 შერცხვენა რა სათქმელია,
 ფრიაღზე რომ არ ვისწავლო,
 რას იტყვის ძია ბერია!

ნანი და არჩევნები

თქვენ ნიკუშა მოატყუეთ
 თხილითა და კონფეტებით,—
 არც თეთრ კაბას დაგჯერდებით,
 არც წითელ ბანტა დაგჯერდებით...
 მალე მოვა ნანატრი დღე
 და განა შინ გაეჩერდები?
 წამიყვანეთ,— განა მე კი
 არ მათურს ვნახო არჩევნები?!
 გუშინ დელამ გამაჯავრა,
 ბებიკომაც მაწყენინა,
 როცა სთქვეს, რომ არჩევნების
 იმ სიაში არ ვწერივარ.
 წამიყვანე, მამიკონო,
 გეხვეწები დილის შემდეგ...
 თუ იმდენად პატარა ვარ,
 რომ ყუთთან არ მიმიშვებენ,
 როცა დარბაზს გააბრწყინებს
 და ხალხს— დროშის ჩირაღდანი,
 მე თამამად ავალ სკამზე,
 განა თრთოლვით,— ხმის კანკალით,
 ვიტყვი, რომ ვარ სარჯველაძე,
 რომ სახელად მქევა ხანი...
 და შეეძახებ, რომ ხმას ვაძლევ,
 ბერიას და ძია სტალინს.

დაძმა

(საბავშვო კოემა)

1.

ლამე არი, ზამთრის ლამე,
 მთებს ნისლები ჰფარავს.
 არა ბრწყინავს ცაზე ოქროს
 ვარსკვლავების ფარა.

გაყინულა ნაკადული —
 მოწყენილა ბარი
 სიცივეში გულსაკლავად
 დაზუზუნებს ქარი.

აქ რა გინდათ, პატარებო,
 ვაი თქვენი ბრალი,
 რომელ დედამ მიგატოვათ
 ცრემლიანი თვალით?

ყინავს, ყინავს, გაცივდებიო,
 სახლში შედით ჩქარა!
 ლამე არი, ველებს თოვლი
 თქვენს სიმაღლედ ჰფარავს.

სად წავიდნენ, ვის მიმართონ,
 ვინ მიუგდოს ყური,
 ვინ აჭამოს დაობლებულთ
 ერთი ლუკმა პური?

ვინ აუნთოს იანვარში
 წყალდასხმული კერა?
 ვინ გაათბოს გათოვილი
 ფეღია და ვერა?

სამი ლამე დაიკეცა
 ბოროტი და ცივი.

სამმა ლამემ გაიტაცა
 მშობლიური სხივი.

შემოვარდნენ ვერაგები
 ქურდულად და ძალით;
 ქალაქებში ნავარდობდნენ
 სისხლიანი ხმალით.
 ააოხრეს ყუმბარებით
 ბედელი და ბინა.
 ყაჩაღური ცეცხლის ალი
 ყველგან მოეფინა.

სამი ლამე დაიკეცა
 ბოროტი და ცივი.
 სამმა ლამემ გაიტაცა
 მშობლიური სხივი.

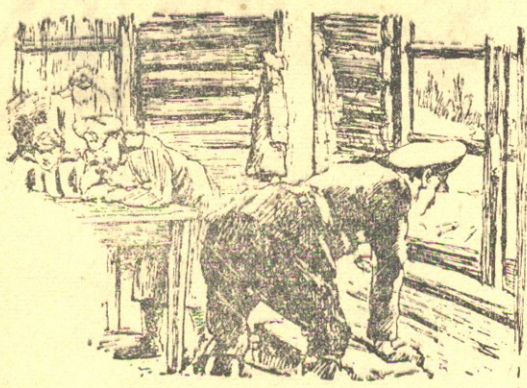
სად წავიდნენ, ვის მიმართონ,
 ვინ მიუგდოს ყური,
 ვინ აჭამოს დაობლებულთ
 ერთი ლუკმა პური?
 რა ტკბილია დედის კალთა
 და მზრუნველი ხელი.
 კარის-კარად სიარული
 რა ძნელია, ძნელი!

2.

ლამე არი, ზამთრის ლამე,
 მთებს ნისლები ჰფარავს.
 არა ბრწყინავს ცაზე ოქროს
 ვარსკვლავების ფარა.
 ქარი სწეწავს აქეთ-იქით
 ველზე ბამბის ქულას.
 ელავს გზებზე გატენილი
 ზარბაზნების ლულა.

შუალამე იწურება,
პალატაში თბილა.
სარკმელიდან მეთვალყურე
იმზირება ხშირად.
სიცივეში გულსაკლავად
დაზუზუნებს ქარი.
ვინ დაარღვევს მყუდროებას,
ვთი მისი ბრალი.

არ სჩანს მთვარე, ბნელა, ბნელა
ჯერ შორსაა დილა.
ზარბაზნებთან ორი ლანდი
ახლოვდება ფრთხილად.
სად მიდიხართ, პატარებო
ფედია და ვერა?
რომელ გზიდან მოგიყვანათ
თქვენმა ბედისწერამ?

სად მიდიხართ პატარებო,
პატარებო ფრთხილად!
პალატიდან მეთვალყურე
იმზირება ხშირად.

სად წავიდნენ, ვის მიმართონ,
ვინ მიუგდოს ყური?
ვინ აჭამოს დაობლებულთ
ერთი ლუკმა პური?
მერე რაა, თუ პატარა
მკერდქვეშ უცემთ გული,
მათაცა აქვთ მშობელ კუთხის
წმიდა სიყვარული.
დიდი მუხის ტოტებია,
მწუხარება კმარა!
პიონერის ყელსახვევი
შეარცხვინონ? არა!
მიიხედეს, მოიხედეს,
ზუზუნებდა ქარი —
მთიდან მთაში გადაჰქონდა
ცეცხლის ნაპერწკალი.

პალატიდან არ უმზერდათ
მტრის ბოროტი თვალი.
ზარბაზნების ღია ლულებს
ვიგ ჩაასხეს წყალი.
შუალამე იწურება,
ჯერ შორსაა დილა,
ორი გმირი ნიავევით
შორს მიჰქრიან ფრთხილად

3.

ირიყრაჟა. ასტყდა ელვა,
ავუგუნდნენ მთები.
ზეცის თალი დაიფარა
არწივების ფრთებით.
გაიშალა ცეცხლის ალი,
აელვარდა დაშნა.
ფრონტის ხაზი გაარღვია
ჩვენი ჯარის ვაშამ.
მტრებმა, თბილი პალატები
შიატოვეს მალე.
შურის ცეცხლი აღვივებდა
მათ ამღვრეულ თვალებს.
მოიმარჯვეს ყუმბარები,
მოიკრიფეს ძალა.

მეთაურმა მოუწოდა
ბრძოლისათვის ჩქარა.

მაგრამ შეკრთენ, ეს რა მოხდა,
 ეს რა შეეპარათ?
 მათი რუხი ზარბაზნები
 არ ისვრიან, არა!
 გაღასწიეს, გადმოსწიეს,
 გაუმტერდათ თვალი,
 როს ლულეები სავსე ნახეს
 ჩაყინული წყალით.
 იქით ეცნენ, აქეთ ეცნენ,
 ვერ იპოვეს მტერი.
 ამ ყოფაში იყვნენ, უცებ
 გზას ავარდა მტვერი.
 უნახავი ასტყდა ბრძოლა,
 ცეცხლს აფრქვევდნენ ხმლები.
 ირეოდა ერთმანეთში
 ათასგვარი ხმები.
 მტერი ორად იხრებოდა,
 ეჭრებოდა წელი,
 კიდევ მაინც კულს იქნევდა
 თავმოჭრილი გველი.
 მაგრამ ხალხის შემოტევას
 ვინ გაუძლებს, ვინა?
 ვის შევარჩენთ დაგვირღვიოს
 მყუდროების ბინა.
 ჩვენზე სამტროდ ამოწვდილი
 იმსხვრეოდა დაშნა
 და მთა-ველებს ედებოდა
 გამარჯვების ვაშა.
 ახალ დილის ახალი მზე

იფრქვევოდნ ციდან
 და წითელი ბაირალი
 იშლებოდა მშვიდად.
 * * *

ამ დროს, როცა მზე ელავდა, —
 ფედია და ვერა —
 მისჯლომოდნენ ძველებურად
 გაჩაღებულ კერას.

ხან ფანჯრიდან გაჰყურებდნენ
 ქარი სწეწდა ბამბას.
 ხან მეგობრებს უყვებოდნენ
 სახელოვან ამბავს.
 ღულუნებდნენ, მათს ნორჩ გულში
 სიხარული კრთოდა.
 ამაცობდნენ, მართლაც გმირებს
 საამაყო ჰქონდათ.

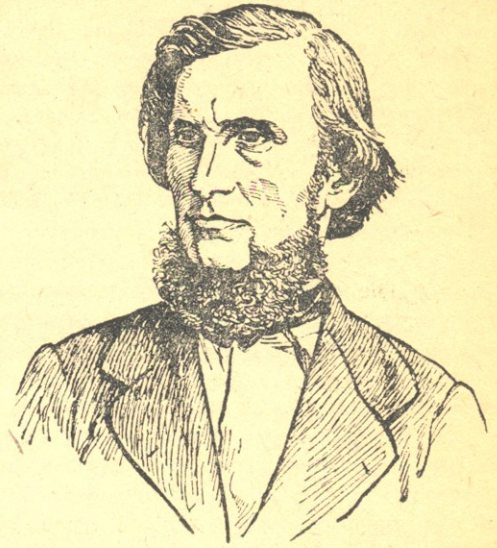
კონსტანტინე უშინსკი

(გარდაცვალების 75 წლისთავისათვის)

რუსეთის გამოჩენილი პედაგოგი და განათავისუფლებელი მოძრაობის პოპულარული წარმომადგენელი კონსტანტინე დიმიტრის-ძე უშინსკი ეკუთვნის XIX საუკუნის 60-იანი წლების სახელოვან მეცნიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა პლეადას, რომლითაც სამართლიანად ამყობენ დიდი რუსი ხალხი და საბჭოთა კავშირის ყველა ერი. ის არის რუსული მეცნიერული პედაგოგიკის ფუძემდებელი და მსოფლიო პედაგოგიკის კლასიკოსი.

XIX საუკუნის 60-იან წლებში, კაპიტალისტური წარმოების წესის საბოლოო გამარჯვებასთან დაკავშირებით, აუცილებელი შეიქმნა ქვეყნის საზოგადოებრივ-კულტურული ცხოვრების გარდაქმნა, რაც პირველყოფლისა მოითხოვდა ხალხში წიგნიერების ფართოდ გავრცელებასა და ახალ თაობათა აღზრდა-განათლების მეცნიერულ საფუძველზე დამკვიდრებას. ამ საფუძველს წარმოადგენდა პედაგოგიკა, რომლია მეცნიერული წინამძღვრები უკვე იყო შექმნილი რუსეთში 50-იანი წლებისათვის, მაგრამ როგორც გარკვეული მეცნიერული სისტემა, ის მხოლოდ 60-იან წლებში ჩამოყალიბდა კ. დ. უშინსკის პედაგოგიური მოძღვრების მიხედვით. ამ მოძღვრებაში ჰოვითავისი გამოხატულება მეცნიერების ისტორიული განვითარების მთელ მანძილზე შემუშავებულმა თეორიამ და მისი დროის რუსეთისა და ევროპის სკოლების პრაქტიკულმა გამოცდილებამ. უშინსკიმ ახლებურად გაარკვია აღზრდის მიზნები, მისი შინაარსის განმსაზღვრელი მოქმედებები, სწავლების თეორია, სახალხო სკოლის ტიპი და მასწავლებლის პროფილი. მან შეიმუშავა აგრეთვე მშობლიური ენის სახელმძღვანელოების შედგენის ახალი პრინციპები და თვითონვე შექმნა რუსეთის სინამდვილისათვის სრულიად ორიგინალური და მეცნიერული დიდაქტიკის მოთხოვნათა სიმალღეზე მდგომი სახელმძღვანელოები „დეტსკი მირ“ და „როდნოე სლოვო“. ნახევარ საუკუნეზე მეტ ხანს ემსახურებოდნენ ეს წიგნები რუსეთის ახალგაზრდობას, ასწავლიდნენ მას მდიდარ და ლამაზ ღებდასა და მის მგზნებარე სიყვარულს.

აღზრდის და მისი შემსწავლი მეცნიერების — პედაგოგიკის — საგანი უშინსკის მი-

ხედვით, არის ადამიანი, ხოლო მიზანია მისი ყოველმხრივ შესწავლა. მაგრამ ეს ადამიანი იდეალური ადამიანია. „ყოველ ხალხს აქვს თავისი განსაკუთრებული იდეალი ადამიანისა“, — ამბობს უშინსკი. ეს იდეალი შეეფერება და გამოხატავს „ხალხის ხასიათს, განისაზღვრება მისი საზოგადოებრივი ცხოვრებით, ვითარდება მის განვითარებასთან ერთად... ყოველი ხალხი თავის ლიტერატურაში, დაწყებული სიმღერით, ანდახეობით, ზღაპრებით და გათავებული ღრამით და რომანით, გამოხატავს თავის შეხედულებას იმის შესახებ, თუ როგორი უნდა იყოს ადამიანი მისი გაგებით“. ამ მხრივ, უშინსკის აზრით, ყველა მეცნიერებაზე უფრო მეტად პედაგოგიკას შეუძლია დაეხმაროს ხალხს. ასეთი იდეალური ადამიანის დანიშნულებისა და მისი თვისებების კვლევა უნდა განსაზღვრავდეს პედაგოგიკის როგორც მიზანს, ისე კვლევის მეთოდს.

კ. დ. უშინსკის პედაგოგიკა სამ ძირითად მოტივს ანუ პრინციპს ეყრდნობა: ხალხურობა, თვითმყოფობა და ჰუმანიზმი. ხალხურობა წარმოადგენს ხალხის, ისტორიულ ბრძოლებსა და საარსებო შრომაში შემუშავებულ, ხასიათს. ეს საერთოდ, ხოლო რუსული პედაგოგიკის ხალხურობაში კი ამას გარდა უნდა მოსჩანდეს სლავი ადამიანის

სითბო, გულწრფელობა და კეთილშობილება. ხალხურობის პრინციპზე ააგო კ. დ. უშინსკიმ რუსეთის ეროვნული განათლების სისტემა. რუსეთის მეფე და ბიუროკრატია უცხოეთის (უძთავრესად გერმანიის) განათლების სისტემის მექანიკური გადმოტანით კმაყოფილდებოდა, მაშინ როდესაც იგი სრულებით არ შეეფერებოდა რუსეთის სინამდვილეს, უშინსკიმ შექმნა სავსებით ორიგინალური რუსული განათლების სისტემა. მის საფუძვლად მან აღიარა მშობლიური ენა და სახალხო სკოლა.

უშინსკი ყოველმხრივ და ღრმად ჩასწვდა ენის ისტორიულ და ფსიქოლოგიურ მნიშვნელობას ყოველი ხალხის ცხოვრებაში. „ხალხის თაობანი მისდევენ ერთიმეორეს, მაგრამ თვითეული მათგანის ცხოვრების შედეგები რჩება ენაში შთამომავლობის სამემკვიდროდ“, — წერს უშინსკი. მისი აზრით, ენა აერთიანებს ხალხის ძველ, ახალ და მომავალ თაობებს ერთ ცოცხალ ისტორიულ არსებად, ენა ამ თაობათა მთლიანობაა. ენა ხალხის სიცოცხლის გამომხატველია, უფრო მეტიც: „ის არის ხალხის სიცოცხლის არა მარტო გამომხატველი, არაეფდ იგი თვით ეს სიცოცხლეა“. ერის სიცოცხლე, მისი არსებობა, უშინსკის აზრით, დამოკიდებულია ენის სიცოცხლესა და სიწმინდეზე. „სანამ ცოცხალია ხალხის ენა — ცოცხალია ხალხიც... როცა გაქრება ხალხის ენა — ხალხიც აღარ არსებობს“.

ბავშვის სწავლა-განათლებაში მშობლიური ენის დიდი მნიშვნელობა კ. დ. უშინსკიმ განსაკუთრებული მეცნიერულ-ფსიქოლოგიური სიღრმით და ანალიზით დაასაბუთა. ბავშვის ყოველმხრივ შესწავლა, როგორც პედაგოგიკის საგანი, მისი ფსიქოლოგიის შესწავლით უნდა დაიწყოს. ბავშვის ფსიქიური ბუნების „გასაღები“ კი, უშინსკის აზრით, ბავშვის მშობლიური ენაა. აღრეულ ასაკის პერიოდში, როდესაც ბავშვმა ჯერ კიდევ არ იცის დედაენა, მისი სულიერი ცხოვრების შესწავლა ძნელია. მშობლიური ენა, უშინსკის თქმით, „ბავშვისათვის არის მის ირგვლივ არსებული ბუნებისა და ცხოვრების საუკეთესო განმარტებელი“ და ცოდნის შეძენის ყველაზე უკეთესი საშუალება.

კონსტანტინე უშინსკი, იშვიათი მცოდნე და პატრიოტი რუსული ენისა, ცხადია, ვერ ურიგდებოდა მშობელი ხალხის და პუშკინ-ტურგენევის ენისადმი უდიერს დამოკიდებულებას და თავის მეცნიერულ ბრძოლას დედაენის დასაცავად პოლიტიკურ სინახვილეს აძლევდა.

რუსეთის გამოჩენილი პედაგოგი დედაენად იბრძოდა პატარა ხალხთა მშობლიური ენების შეზღუდვისა და შევიწროების წინააღმდეგ. ის ვერ ურიგდებოდა იმ ფაქტს, რომ რუსეთის იმპერიის ტერატორიაზე მოსახლე პატარა ერების სკოლებში დედაენაზე ლაპარაკისათვის „ბავშვებს აჯარიმებენ და სჯიან, როგორც თითქოს სალანძღავი სიტყვებისათვის და ცუდი საქციელისათვის“.

ბრძოლა დედაენისათვის, რომელსაც გასული საუკუნის 50-60-იან წლებში თეორიულად უშინსკი ხელმძღვანელობდა, გადაიქცა მრავალ პატარა ერთა, კერძოდ, ქართველი ერის ეროვნულ-გამათავისუფლებელი მოძრაობის ერთ-ერთ უდიდეს ფაქტორად.

კონსტანტინე უშინსკიმ, როგორც აღვნიშნეთ, ჩამოაყალიბა სახალხო სკოლის ტიპი, განსაზღვრა მისი სტრუქტურა, განსაკუთრებული სიცხადით გაარკვია მისი დანიშნულება, სასწავლო საგნები და სწავლების შინაარსი. გასული საუკუნის 50-60-იან წლების სკოლები, პუშკინის თქმისა არ იყოს, ასწავლიდნენ „რალაცას და როგორღაც“, მაგრამ ამ სწავლას მეტ შემთხვევაში არ ჰქონდა რაიმე რეალური ღირებულება ახალგაზრდობის გონებრივი და ზნეობრივი განვითარებისათვის. უშინსკიმ განსაზღვრა სახალხო სკოლის სასწავლო საგნები რეალური განათლების სისტემის მიხედვით, მიიჩნია რა მთავარ საგნებად მშობლიური ენა და ბუნებისაქტყველება.

უშინსკი ახალი თაობის აღზრდისა და სკოლის გადამწყვეტ ძალად სთვლიდა პედაგოგს: „აღზრდაში ყველაფერი უნდა ეყრდნობოდეს აღმზრდელის პიროვნებას, შეჭველად, ბევრია დამოკიდებული სასწავლებლის საერთო წესრიგზე. მაგრამ უმთავრესი ყოველთვის იქნება დამოკიდებული უშუალო აღმზრდელის პიროვნებაზე, რომელიც პირისპირ დგას მოსწავლესთან. აღმზრდელის პიროვნების გავლენა ჭაბუკს სულზე წარმოადგენს იმ აღმზრდელობითს ძალას, რაც არ შეიძლება შეიცვალოს არც სახელმძღვანელოებით, არც მორალური დარიგებებით, არც დასჯითა და წახალაიებით. ბევრს ნიშნავს, რასაკვირველია, სასწავლებლის სული, მაგრამ ეს სული დგას არა კედლებსა და ქაღალდებში, არამედ აღმზრდელთა უმრავლესობის ხასიათში, საიდანაც იგი გადადის მოსწავლეთა ხასიათში“.

კონსტანტინე დიმიტრის-ეე უშინსკი დაიბადა 1823 წელს ქ. ტულაში. მამა მისი დიმიტრი გრიგოლის-ძე, ყოფილი ოფიცერი, სამხედრო სამსახურის მიტოვების შემდეგ, თავის ოჯახით დასახლდა უკრაინის ქ. ნოვგოროდ-სევერსკის გარეუბანში.

დაწყებითი განათლება კონსტანტინე უშინსკიმ მიიღო შინ, ხოლო საშუალო — ნოვგოროდ-სევერსკის გიმნაზიაში. მოწინააღმდეგის დროს ჰუმანიტარულ დისციპლინებში: ისტორია, ლიტერატურა, ენები უფრო მეტად იზიდავდა მას და ამ ცოდნას, რასაც სასწავლებელი აძლევდა სისტემატურად აფართოებდა სკოლის გარეშე დამოუკიდებელი კითხვით. 1840 წელს ქ. დ. უშინსკიმ დაასრულა ნოვგოროდ-სევერსკის გიმნაზია და მოსკოვის უნივერსიტეტის იურიდიულ ფაკულტეტზე შევიდა.

XIX საუკუნის 40-იან წლებში დასრულდა ქ. დ. უშინსკის ჩამოყალიბება როგორც მოქალაქისა და მეცნიერისა. ეს ის პერიოდია, როდესაც რუსეთის საზოგადოებრივ-ეკონომიურ ცხოვრებაში ახალი, ბურჟუაზიული ურთიერთობის განვითარებამ გამოიწვია რუსეთის ყოფა-ცხოვრებისა და კულტურის გარდაქმნის აუცილებლობა დასავლეთ ევროპის მოწინავე კულტურისა და ცივილიზაციის მიხედვით. ამ ევროპული გზის პროგრესულობას აღიარებდნენ მაშინ რუსეთის რევოლუციონერი-დემოკრატები გერცენი, ბელინსკი, ოგარიოვი და 40-იანი წლების რუსეთის საზოგადოებრივ-კულტურული მოძრაობის ისეთი გამოჩენილი წარმომადგენლები, ე. წ. „ზაპადნიკები“, როგორც იყვნენ დიდი რუსი მწერალი ი. ტურგენევი, მოსკოვის უნივერსიტეტის პროფესორები ტ. ნ. გრანოვსკი, პ. რედკინი, ლიტერატორები პ. ანენკოვი, ი. პანაევი, სტანკევიჩი და სხვები. ქ. დ. უშინსკის თანაგრძნობა მათ მხარეზე იყო.

4 წელი დაჰყო მოსკოვის უნივერსიტეტში კონსტანტინე უშინსკიმ. ის აქ ახლო მონაწილეობას იღებდა სტუდენტთა წრეებში, ბევრს კითხულობდა, გატაცებული იყო თეატრით, გაეცნო ხალხს: მის მძიმე ეკონომიურ და უფლებრივ მდგომარეობას, მის კულტურულ დაბეჩაევებას, მის ზრახვებში და სულისკვეთებას. ყოველივე ამან გარდაქმნა ქ. დ. უშინსკი. მის ახალგაზრდულ აზროვნებას ჩქარა შემოეხსნა რომანტიკული გარსი და მეოცნებე ჭაბუკი კრიტიკულ რეალისტად აქცია.

1845 წელს ქ. დ. უშინსკიმ დაასრულა მოსკოვის უნივერსიტეტი და მიწვეულ იქნა ქ. იაროსლავლის იურიდიულ ლიცეუმის

პროფესორის მოვალეობის აღმასრულებელად. იაროსლავლის ლიცეუმში ქ. დ. უშინსკი დარჩა მხოლოდ ორ წელს. მისი ლექციები თავისი მდიდარი შინაარსით და კაზმული სიტყვით მსმენელთა დიდ აუდიტორიას იზიდავდა; ის გაბედულად ებრძოდა ყოველგვარ შაბლონსა და რუტინას პოლიტიკური ეკონომიისა და ადმინისტრაციული სამართლის დარგში. ის ატარებდა მოწინავე, მატერიალისტურ იდეებს. ამის გამო 1848 წლის დამლევს უშინსკი დაითხოვეს და, იაროსლავლში რომ აღარ ედგომებოდა, პეტერბურგს მიაშურა. მას სურდა ისევ მასწავლებლობა დაეწყო, მაგრამ მისი უკანასკნელი ორი წლის ბიოგრაფიით, არამცთუ უმაღლეს სასწავლებელში, საშუალოშიც კი არსად დანიშნეს. პეტერბურგის საიმპერატორო ბიბლიოთეკაში ატარებდა უშინსკი დიდ დროს, მაგრამ უსამსახუროდ ყოფნა აწუხებდა როგორც მორალურად, ისე მატერიალურად.

1849 წლის 20 დეკემბრის დღიურში ქ. დ. უშინსკი აღნიშნავდა: „რაც შეიძლება მეტი სარგებლობა მოუტანო ჩემს სამშობლოს. აი ერთადერთი მიზანი ჩემი ცხოვრებისა. ამისკენ უნდა მივმართო მთელი ჩემი უნარი“.

1855 წელს უშინსკი ინიშნება პეტერბურგის მახლობელ პატარა ქალაქ გატჩინის ობოლ ქალთა ინსტიტუტის ჯერ გეოგრაფიის მასწავლებლის, ხოლო შემდეგ ინსპექტორის თანამდებობაზე. სამაგალითოდ დააყენა მან გატჩინის ობოლთა ინსტიტუტის საქმე, განსაკუთრებით აღმზრდელობითი მუშაობა.

1859 წელს დაისვა საკითხი იმპერიაში ყველაზე უძველესი და უდიდესი ქალთა ინსტიტუტის—პეტერბურგის სმოლნის ინსტიტუტის—მუშაობის გარდაქმნის შესახებ და ამ მიზნით ქ. დ. უშინსკი დანიშნეს მის ინსპექტორად.

პეტერბურგის სმოლნის ქალთა ინსტიტუტი, რომელსაც თავის უმთავრეს დანიშნულებად მიაჩნდა ქალწულთათვის ესწავლებინა უცხო ენები, მუსიკა, ცეკვები და „კარგი მანერები“, ქ. დ. უშინსკიმ გამოიყვანა ნახევრადმონასტრული მდგომარეობიდან და ცხოვრებას დაუახლოვა; ხანმოკლე იყო უშინსკის მუშაობა ამ ინსტიტუტში, მაგრამ მან შესძლო შთაებერა მისთვის

რუსული, მშობლიური სული და სასარგებლო დაწესებულებად ექცია.

სახლადრო, თავგანწირულ შრომას ეწეოდა უმინსკი ყოველთვის, მაგრამ 50-იანი წლების დასასრულსა და 60-იანი წლების დასაწყისში ის პირდაპირ ზედამიანური ენერგიით მუშაობდა. ქალთა საშუალო განათლების რეფორმების ხელმძღვანელობამ სმოლნის ინსტიტუტში, განათლების სამინისტროს ყურნალის რედაქტირებამ, ღრმა მეცნიერულ-პედაგოგიურმა წერილებმა და იშვიათი დიდაქტიკური ნიჭით შედგენილმა სახელმძღვანელოებმა კოლოსალური ენერჯია წაართვეს უმინსკის, ჩქარა მოჰქანცეს იგი. ამასთან სმოლნის ინსტიტუტის „კაობის“ წარმომადგენელი მღვდელი და ძველი აღმზარდელ-მასწავლებლები, ინსტიტუტის უფროსის მეთაურობით, შემოფოთებულნი უმინსკის რეფორმებით, ამხედრდნენ მის წინააღმდეგ, დაიწყეს მისი დაბეზღება, მას ბრალად სდებდნენ მის „ურწმუნოებას“ და „პოლიტიკურ არაკეთილსამიედობას“. უმინსკი ახერხებდა თავის მართლებას, მაგრამ მინც ძალიან განიცდიდა უსამართლო დევნას.

კ. დ. უმინსკი დაავადმყოფდა. 1862 წლის დამდეგს მას, ტუბერკულოზით დაავადებულს, მოუხდა მიეტოვებინა ინსპექტორის თანამდებობა. პრაქტიკულ-ორგანიზაციული მუშაობა რომ აღარ შეეძლო, გადასწყვიტა ამიერიდან, სანამ ძალღონე გააჩნდა, არ შეეწყვიტა თეორიული მუშაობა პედაგოგიკურ მეცნიერებაში.

1862 წლის მაისში, თავისი ოჯახით გაემგზავრა დასავლეთ ევროპას, სადაც დარჩა 5 წელიწადს—1867 წლამდის.

უმინსკიმ ინახულა და შეისწავლა შვეიცარიის, საფრანგეთის, გერმანიის და იტალიის დაწყებითი სკოლები, სემინარიები, ქალთა სასწავლებლები და სახელმძღვანელოები.

უცხოეთში ყოფნა უმინსკიმ გამოიყენა აგრეთვე რუსეთის სახალხო სკოლების სახელმძღვანელოების შედგენისა და პედაგოგიკის ახალი პრობლემების დამუშავებისათვის. 1867 წელს გამოცა თავისი დიდი წიგნი „ანთროპოლოგია“, I ტომი, 1869 წელს კი, II ტომი. პირველი შეიცავს „ფიზიოლოგიურ ნაწილს“ და „ფსიქოლოგიური ნაწილის“ დასაწყისს, ხოლო მეორე — ფსიქოლოგიური ნაწილის გაგრძელება-დასასრულს. ანთროპოლოგიის III ტომი უმინსკის განზრახვით უნდა ყოფილიყო პედაგოგიკა, მაგრამ ისე აღრე შესწყდა მისი სიცოცხლე, რომ მან მხოლოდ მცირეოდენი მასალის შეკრება მოასწრო ამ ტომისათვის.

1866 წელს რუსეთის განათლების მინისტრად დანიშნეს საშინელი რეაქციონერი გრაფი დიმიტრი ტოლსტოი, რომელიც სდევნიდა ყოველ ახალს და პროგრესიულს სახალხო განათლებაში. ის ებრძოდა რეალური განათლების იდეალსა და პრაქტიკას. აძლიერებდა მემამულეების გავლენას სასოფლო სახალხო სკოლებზე, მან დააწესა პოლიციური მეთვალყურეობა უმაღლეს სასწავლებელთა სტუდენტობაზე და სხვ. დიმიტრი ტოლსტოი სდევნიდა კარგ, მეცნიერულ საფუძვლებზე აგებულ სახელმძღვანელოებსაც და, ბუნებრივია, მისი რისხვა პირველად უმინსკის სახელმძღვანელოებს დაატყდა. მან აკრძალა უმინსკის „დეტსკი მირ“.

კ. დ. უმინსკის ამხნევებდნენ მოწინავე მასწავლებლები და საზოგადოება; მისმა სახელმძღვანელოებმა გაიმარჯვეს, მაგრამ ძნელი იყო მისთვის იმ ატმოსფეროში მუშაობა, რომელსაც სწამავდა 60-იანი წლების დამლევეს დაწყებული პოლიტიკური რეაქცია.

1869 წელს ექიმების რჩევით უმინსკი წავიდა ყირიმში სამკურნალოდ, ხოლო 1870 წლის შემოდგომაზე კიევში გადასახლდა მთელი ოჯახით, ორი თავისი ქალიშვილი მიაბარა აქ ინსტიტუტში, მაგრამ საერთოდ ვერ მოეწყო ვერც ბინით, ვერც მყურობით. ფილტვებიდან ატეხილი სისხლის დენა კი კატასტროფის სიახლოვეს უქადდა.

ისევ ყირიმში წასვლა ურჩიეს მას საზამთროდ. ორი უმცროსი ვაჟი მიჰყვებოდა გზაში, უვლიდნენ, ესაუბრებოდნენ, ეფერებოდნენ, ყავარჯნად და იმედოდ უღვანე მხრებში ალერსიან მამას. მაგრამ მხოლოდ ოდესამდე მიაღწია უმინსკიმ. გზაში გაცივებულყო, ფილტვების ანთება დაეპართა და 1870 წლის 21 დეკემბერს, ძველი სტილით, ვარდაიცვალა. ოდესიდან უმინსკის ცხედარი კიევში მოასვენეს და აქ დაკრძალეს ვიღუბიციის მონასტრის გალავანში, დნეპრის ნაპირას ასწლოვანი წახლის კალთებს ქვეშ.

სიკვდილის წინ ორი რამ ანაღვლებდა კონსტანტინე უმინსკის: სინათლის ნაკლებობა და თავისი „ანთროპოლოგიის“ მესამე, დაუმთავრებელი წიგნი. და ახლა, მის გარდაცვალების 75 წლისთავზე, როდესაც საბჭოთა კავშირის ხალხი კისკროვანი სინათლით მოსავეს მის კეთილშობილ სახელს, ხოლო ჩვენმა პედაგოგიკურმა მეცნიერიბამ მრავალი ახალი წიგნი უძლიერა მისი იდეის შემდგომ განვითარებას, ორივე ეს ანაღვლი მოსცილდა მის გულს, რომელიც თითქოს ახლაც ჰფეთქს ჩვენი სოციალისტური საზოგადოების მშობლიური სიყვარულით.

ჩვენი სამშობლო

„ჩვენი სამშობლო, ჩვენი მშობლიური მიწა — დედა-რუსეთი. სამშობლოს ვუწოდებთ ჩვენ რუსეთს იმიტომ, რომ მასში უხსოვარი ღრვიდან ცხოვრობდნენ მამები და პაპები ჩვენი. მშობლიურ მიწას ვუწოდებთ მას იმიტომ, რომ აქ დავიბადეთ ჩვენ, აქ ლაპარაკობენ მშობლიურ ჩვენს ენაზე, და ყველაფერი აქ ჩვენთვის მშობლიურია; დედას ვუწოდებთ იმიტომ, რომ მან გამოგვკვება ჩვენ თავისი პურით, გვასვა თავისი წყალი, გვასწავლა თავისი ენა; როგორც დედა გვიცავს და გვმფარველობს ყოველი მტრისაგან...
... ერთი ჰყავს ადამიანს მშობელი დედა, ერთი აქვს მას სამშობლო.“

* * *

...„იყავი შვილი შენი სამშობლოსი, ღრმად შეიგრძნე შენი კავშირი მშობლიურ მიწასთან, შვილივით მოეპყარი შენს სამშობლოს, ერთი ასად დაუბრუნე მას ის, რაც მიიღე მისგან“.

ქათამი და იხვის ჭუჭულები

მოინდომა დედაკაცმა იხვის მოშენება. იყიდა იხვის კვერცხები, დასვა ზედ კრუხი და ელოდება, როდის გამოჩეკს ჭუჭულებს.

ზის კვერცხებზე კრუხი, მოთმინებით ზის, ჩამოხტება ცოტა ხნით საკმლის შესაკენკად და ისევ ბუდეში ჩაჯდება.

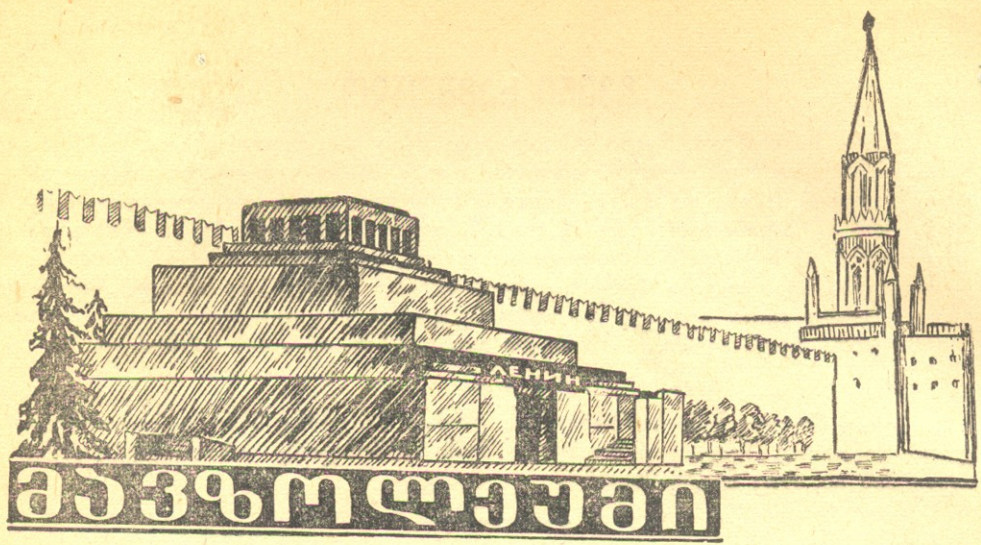
გამოჩეკა ქათამმა ჭუჭულები, უხარია, კრიახებს, ეზოში დაჰყავს, მიწას უფხვნის — საჭმელს ეძებს მათთვის.

გადავიდა ერთხელ ქათამი თავისი ნაჩეკი ჭუჭულებით ღობის გადაღმა, მივიდა გუბეზე. დაინახეს ჭუჭულებმა წყალი, ყველა იქით გაიქცა, ერთიმეორეს მიჰყენენ ცურვით. ქათამი, საწყალი, ნაპირზე დარბის, ქოთქოთებს, ჭუჭულებს ეძახის, — ეშინია — დაიხრჩობიანო.

ჭუჭულები კი, წყლით გახარებულნი, დაცურავენ, ჰყვინთავენ და ნაპირზე ამოსვლას არც კი ფექრობენ. ძლივს მოაშორა დედაკაცმა ქათამი წყლის ნაპირს.

„ეს მავზოლეი დგას ქვეყნის გულში, დროშების ჩრდილში აქ სძინავს ღვინის. და კუბოც იმას ხედს ველარ უშდის იყოს ცოცხალი სხივების მფენი“.

ჯამბული

მოსკოვი, წითელი მოედანი.
აქ კრემლის კედელთან აღმართულია საბჭოთა ხალხისა და მოწინავე კაცობრიობის უძვირფასესი და წმიდათაწმიდა ძეგლი — ვლადიმერ ილიას-ძე ლენინის მავზოლეუმი.

აქ, მავზოლეუმში, განისვენებს მსოფლიოს უდიდესი ადამიანი. ბოლშევიკური პარტიისა და საბჭოთა ხელისუფლების შემქმნელი, მშრომელთა ბელადი და მეგობარი.

მავზოლეუმის გარეგნული ხედი ყველასათვის ნაცნობია. იგი აგებულია არქიტექტურის აკადემიკოსის ა. ვ. შჩუსევის პროექტით, მოპირკეთებულია შავი და ნაცრისფერი ლაბრადორითა და უკრაინული წითელი გრანიტით, მავზოლეუმის დამაგვირგვინებელი კარელური წითელი მეწამული ქვის ფილა დაყრდნობილია სვეტებზე სხვადასხვა ქანის გრანიტისა, რომლებიც გამოგზავნილია საბჭოთა კავშირის ყველა რესპუბლიკიდან. შესასვლელი კარის თავზეა შავი გრანიტის მთლიანი ფილა, რომელზეც წითელი მეწამული ქვებით წარწერილია — **ღ ე ნ ი ნ ი**.

მავზოლეუმის შიგნით, სამკლოვიარო ფართო დარბაზში, დადგმულია მინით თავდახურული სარკოფაგი, რომელშიც ასვენია დიდი ლენინი. დიადია ლენინის სახე. მნახ-

ვლნი სულგანბულნი, ანთებული თვალე-ბით დასცქერიან მარადღაუვიწყარი და ახლობელი სახის ნაკეთებს.

ლენინი თითქოს ახალი გარდაცვალებულია. არ გჯერათ, რომ მისი გული უკვე ორ ათეულ წელზე მეტია, რაც არ ძვერს.

1924 წლის 21 იანვარს გორკაში, მოსკოვის ახლოს, გარდაიცვალა დიდი ლენინი.

ეს იყო უდიდესი დანაკლისი საბჭოთა კავშირის ხალხებისათვის, მსოფლიო მუშათა კლასისათვის, პროგრესული კაცობრიობისათვის.

ყველას სასოწარკვეთილების გრძნობა იპყრობდა, როცა წარმოიდგენდა რომ კუბოს სახურავი და მიწა სამუდამოდ დაჰფარავდნენ უსაზღვროდ საყვარელი ბელადის სახეს. ეს არ უნდა მოხდეს — ასეთი იყო მშრომელთა ფართო მასების სურვილი.

უკვე 23 და 24 იანვარს მთავრობის-კომისიის სახელზე მოვიდა დებუშები, კაეველ რკინიგზელთა ჯგუფის თხოვნა იყო: „დაუყოვნებლივ დაავალეთ სათანადო სპეციალისტებს შეიმუშაონ საკითხი ძვირფას ვლადიმერ ილიას-ძის სხეულის ათასეული წლების მანძილზე შენახვის შესახებ“. ამასვე მოითხოვდნენ როსტოველი მოსწავლეები, პუტილოვის ქარხნის მუშეები და ინჟინრები, დონბასის მეშახტეები და მრავალი სხვა. დამკრძალავმა კომისიამ მარტო სამი დღის განმავლობაში რამდენიმე ათასი ასეთი შინაარსის დებუშა შიილა.

ხალხის ამ თხოვნის შედეგად მთავრობამ დაადგინა, რომ ლენინის სხეული შენახული ყოფილიყო კრემლის კედელთან აგებულ დროებითი აკლდამაში, რათა ფართო

მასებს საშუალება მისცემოდათ გამომწვი-
ლობებოდნენ საყვარელ ბელადს. უკვე
თებერვლის თვეში ლენინის კუბოსთან გაი-
არა ასიათასზე მეტმა კაცმა და მსურველ-
ნი კიდევ ბევრი იყვნენ. მაგრამ გარდა-
ცვალების პირველ დღეს პროფესორ აბრი-
კოსოვის მიერ გაკეთებული შემურვის
(ბალზამირების) მიზანი იყო სხეულის შენახ-
ვა შეღარებით მოკლე ვადის განმავლობა-
ში. ამიტომ, გაზაფხულის მოახლოების გა-
მო, შემდგომი შენახვა შეუძლებელი გახ-
და. სამედიცინო კომისიის დასკვნით საჭი-
რო იყო სასწრაფო ზომების მიღება.

ამხანაგ სტალინის მითითებით მოწყობი-
ლი იქნა თათბირი ჩვენი ქვეყნის გამოჩე-
ნილ მეცნიერთა მონაწილეობით. ვ. მ. მო-
ლოტოვის, ფ. ე. ძერჟინსკისა და ლ. ბ.
კრასინის გარდა თათბირს ესწრებოდნენ
პროფესორები: ა. ი. აბრიკოსოვი, ბ. ს. ვა-
ისბროდი, ვ. პ. ვორობიოვი, ა. ა. დეშინი,
ბ. ი. ზბარსკი, პ. ი. კარუზინი და ვ. ნ.
როზანოვი და სხვ.

თათბირის მონაწილენი გულისტკივილით
აღნიშნავდნენ, რომ მსოფლიო მეცნიერებას
არ გააჩნია ისეთი საშუალება, რომლითაც
შეიძლებოდა ვ. ი. ლენინის სხეულის შენახ-
ვა დიდი ხნით ისე, რომ სხეულს არ დაე-
კარგა გარდაცვალების პირველ დღეებში
მიღებული სახე..

მიცვალებულთა შემურვის ხელოვნება
ცნობილი იყო ჯერ კიდევ უძველეს დროს.
რამდენიმე ათასი წლის წინათ ჩვენს ეპო-
ქამდე ეგვიპტელებმა, ჩინელებმა, ფინიკიე-
ლებმა, სპარსელებმა, ებრაელებმა და სხვა
ხალხებმა იცოდნენ შემურვის სხვადასხვა
მეთოდები, ამ საშუალებებით შემურვილი
ცხედარი დიდხანს ინახებოდა, მაგრამ ისე
იცვლებოდა, რომ გარდაცვალებულის პირ-
ვანდელ სახესთან მას მსგავსება არ ჰქონ-
და. (მაგალითად, ეგვიპტური მუმია).

ამგვარად შემურვის როგორც ძველი,
ისე ახალი მეთოდები უვარგისი იყო.
ლენინის სხეული უნდა ყოფილიყო ჩვეუ-
ლებრივი ჰაერისა და ტემპერატურის პირო-
ბებში, ყოველდღიურად იგი უნდა ენახა
ათასობით ადამიანს და აშასთან, რაც მთა-
ვარია, მას უნდა შენარჩუნებოდა ლენინის
სახე.

საბჭოთა მეცნიერების ღირსების საქმე
გახდა ამ უძნელესი ამოცანის წარმატებით
გადაჭრა. უნდა აღინიშნოს, რომ სიძნელის

მიხედვით ეს ამოცანა უმაგალითო

მსოფლიო მეცნიერებაში.
ამ სამუშაოს შესრულება დაევალათ
პროფესორებს ვ. პ. ვორობიოვს (ხელმძღ-
ვანელი), ბ. ი. ზბარსკისა და პ. ი. კარუ-
ზინს; ვორობიოვის ასისტენტებს ა. ნ. ყუ-
რავლიოვს, ა. ლ. შაბადაშს და ი. გ. ზამ-
კოვსკის. უდიდესი დაძაბულობითა და თავ-
დადებათ მუშაობდნენ მეცნიერები, რათა
გამოერკვიათ, თუ რა ფარგლებში შეიძლე-
ბოდა თანამედროვე ანატომიისა და ბიოქი-
მიის მიღწევათა გამოყენება ამ პრობლემის
გადასაჭრელად.

ოთხი თვის მძიმე შრომა გამარჯვებით
დამთავრდა. მეცნიერთა საექსპერტო კომი-
სიამ სცნო, რომ შემურვა წარმატებით და-
გვირგვინდა და ლენინის სხეული შეინახება
ათეული წლების მანძილზე უცვლელად.

1944 წელს, ლენინის გარდაცვალებიდან
20 წლის თავის შესრულებასთან დაკავში-
რებით, მთავრობის კომისიამ სსრ კავშირის
ჯანმრთელობის სახალხო კომისრიის გ. ა.
მიტერევის, აკადემიკოსების ა. ი. აბრიკო-
სოვის, ნ. ნ. ბურდენკოსა და ლ. ა. ორბე-
ლის შემადგენლობით მოახდინა ლენინის
სხეულის შემოწმება და აღნიშნა, რომ ოცი
წლის განმავლობაში მას არ განუცდია
ცვლილება და იგი ამავე მდგომარეობაში
შეინახება დიდი ხნის განმავლობაში.

საბჭოთა მეცნიერების მიერ შემუშავე-
ბული შემურვის ეს ახალი მეთოდი მსოფ-
ლიო მნიშვნელობის მეცნიერულ მიღწე-
ვას წარმოადგენს, ასე წარმატებით შეას-
რულეს ჩვენმა მეცნიერებმა საბჭოთა ხალ-
ხის, პარტიისა და მთავრობის, დიდი
სტალინის დავალება გამოენახათ ლენინის
სხეულის შენახვის საშუალება.

უკანასკნელი ოცი წლის განმავლობაში
ლენინის მავზოლეუმი 20 მილიონამდე ადამი-
ანმა ინახულა. მათ შორის იყვნენ მსოფ-
ლიოს ყველა ეროვნებათა წარმომადგენ-
ლები.

კვლავ მრავალი ათეული წლების მან-
ძილზე ივლიან აქ ადამიანები, რათა მუხ-
ლი მოიყარონ უდიდესი ადამიანის წინაშე,
ადიესონ ახალი ენერგიით და განაგრძონ
თავდადებათ ბრძოლა იმ დიადი იდეების
განსახორციელებლად, რომელსაც შესწირა
თავისი ნათელი სიცოცხლე ლენინმა—უკვ-
დავმა უკვდავთა შორის.

ლ. ხომერიკი

ლენინბრადი

ქალაქის დაბადება

„ადგილი, სადაც გაშენებულია პეტერბურგი, მრავალი საუკუნის მანძილზე უთანხმოებისა და შეხლა-შემოხლის საგანი იყო ფინელებს, შვედებსა და რუსებს შორის“, — ასე სწერდა კარლ მარქსი პეტერბურგის შესახებ. ბალტიის მხარეში სლავები IX საუკუნეში გამოჩნდნენ. ნოვგოროდელეებმა აქ მალე გააშენეს მრავალი ქალაქი და ციხე (კობორიე, იამა, ივანგოროდი და სხვა). მდინარე ნევის შესართავიდან შავი ზღვისაკენ მიემართებოდა ცნობილი სამდინარო გზა „ვარიაგებიდან საბერძნეთში“.

პეტრე I ეპოქაში რუსეთი გადაიქცა უძლიერეს სახელმწიფოდ ევროპაში. 1703 წელს შვედებთან ომის შემდეგ ფეოდალური რუსეთის დიდმა რეფორმატორმა პეტრე I, გაითვალისწინა რა მომავალი ქალაქის ადგილის შეტად ხელსაყრელი გეოგრაფიული მდებარეობა, მდინარე ნევის დელტასთან საფუძველი ჩაუყარა ახალ ქალაქს, რომელსაც „სანქტ-პეტერბურგი“ უწოდა, (ე. ი. „წმინდა პეტრეს ქალაქი“).

პეტრე I პირველი — პეტერბურგი წარმოადგენდა რუსეთისათვის სასიცოცხლო და აუცილებელ გზას ბალტიის ზღვაში, ამიტომ უწოდებდნენ მას „ევროპის თანჯარას“, რომლითაც რუსეთი უკავშირდებოდა დასავლეთ ევროპის სახელმწიფოებს.

1704 წელს პეტრემ კუნძულ კოტლინზე გააშენა ციხე კრონშტადტი, რომელიც იცავდა პეტერბურგთან მისასვლელ გზას. მანვე საფუძველი ჩაუყარა რუსეთის სამხედრო-საზღვაო ფლოტს.

რუსეთის მცენიერების კერა

ქალაქის ისტორიასთან მჭიდროდა დაკავშირებული რუსეთის უდიდესი მეცნიერებისა და მწერლების ცხოვრება და მოღვაწეობა. აქ ახლანდელ ვოლოდარსკის პროსპექტზე ოცი წელიწადი ცხოვრობდა გამოჩენილი პოეტი ნეკრასოვი. პეტერბურგში ცხოვრობდნენ და-ჰქმნიდნენ თავიანთ შესანიშნავ თხზულებებს რადიშჩევი და პუშკინი, ბელინსკი და დობროლუბოვი,

ტურგენევი და გრიგოროვიჩი, ჩერნიშევსკი და პისარევი, გონჩაროვი და ფეტი, სალტიკოვ-შჩედრინი და დოსტოევსკი. აქ ჩაუყარეს საფუძველი რუსულ მუსიკას გენიალურმა კომპოზიტორებმა გლინკამ და ჩაიკოვსკიმ და მთელ მსოფლიოს ამცნეს რუსული მუსიკის სიდიადე.

226 წლის წინათ პეტრე I განკარგულებით პეტერბურგში დაარსდა რუსეთის მეცნიერებათა აკადემია, რომლის შესანიშნავი იუბილე ილღესასწაულა ჩვენმა ქვეყანამ 1945 წელს.

გენიალურმა ქიმიკოსმა დიმიტრი მენდელეევმა ამ ქალაქში საფუძველი ჩაუყარა ელემენტთა პერიოდულ სისტემას და ახალი ეპოქა შეჰქმნა ქიმიაში.

ლენინგრადში მოიპოვება მსოფლიო მნიშვნელობის საგანძურები: სახელმწიფო ერმიტაჟი თავისი უნიკალური განძეულით, ძველი მსოფლიო ხელოვნების ნიმუშები, სალტიკოვ-შჩედრინის სახელობის უდიდესი საჯარო ბიბლიოთეკა (დაახლოებით 9 მილიონი ტომი), სამხატვრო აკადემია, საიდანაც გამოვიდნენ შესანიშნავი მხატვრები რეპინი და სემირადსკი, ბრიულოვი და ივანოვი, კოროვინი და ფედოტოვი და სხვ.

1839 წელს პეტერბურგიდან 10 კილომეტრის მანძილზე დაარსდა მსოფლიოში ერთ-ერთი უდიდესი პულკოვოს ობსერვატორია. მისი პირველი დირექტორი იყო

დიდი რუსი ასტრონომი ვასილ ანკობის-შე სტრუვე.

ლენინგრადი იყო და ამჟამადაც არის რუსული ეროვნული კულტურის უდიდესი კერა და სიამაყე.

ტრადიციათა ძალაჲი

ლენინგრადს შესანიშნავი საბრძოლო და რევოლუციური ტრადიციები აქვს. იგი მუდამ წარმოადგენდა რუსეთის უდიდეს რევოლუციურ ცენტრს. მისი თვითეული ქუჩა, თვითეული ადგილი, მოწმეა რუსეთის რევოლუციური მოძრაობის ისტორიისა, ლენინისა და სტალინის ცხოვრებისა და მოღვაწეობისა.

პეტერბურგში — პეტრე-პავლეს ციხეში მეფის ჯალათებმა ჩამოახრჩეს დეკაბრისტების აჯანყების მეთაურები. ამ ციხეში იყვნენ პატიმრად დიდი რუსი მოაზროვნეები ბაკუნინი და ჩერნიშევსკი. აქ, 1878 წელს ჩამოყალიბდა „რუს მუშათა ჩრდილოეთის კავშირი“, რომელსაც სტეფანე ხალტურინი ხელმძღვანელობდა.

სოფლიო ისტორიის ორი უდიდესი გენიოსის ლენინისა და სტალინის მოღვაწეობასა და რევოლუციურ ბრძოლასთან მჭიდროდა დაკავშირებული ქალაქის ისტორია. 1893 წელს ახალგაზრდა ლენინი პეტერბურგში ჩადის, სათავეში უდგება რევოლუციურ მარქსისტებს და ხელმძღვანელობს „ნაროდნიკების“ წინააღმდეგ ბრძოლას.

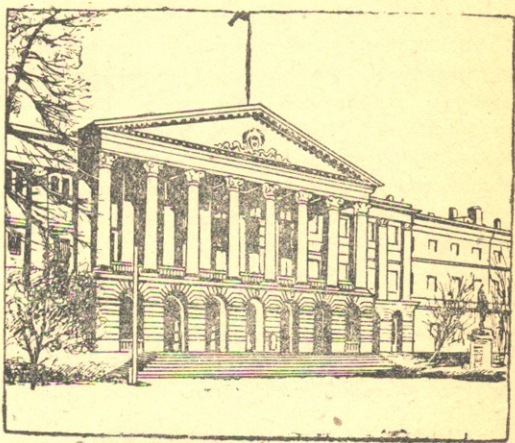
ლენინმა აქ ჩამოაყალიბა „მუშათა კლასის განთავისუფლებისათვის ბრძოლის კავშირი“ (1894-1897 წლებში). და ამით მოამზადა რევოლუციური მარქსისტული მუშათა პარტიის შექმნა.

ლენინთან ერთად მრავალი წლის განმავლობაში მოღვაწეობდა პეტერბურგში ამხანაგი სტალინი, რომელმაც არალეგალური მუშაობა აქ 1911 წელს დაიწყო სოლვიჩეგოდსკის გადასახლებიდან გამოქცევის შემდეგ.

ოქტომბრის რევოლუციის აკვანი

1917 წლის ამბებმა დიდების შარავანდედით შემოსეს ლენინის ქალაქი. პირველი იმპერიალისტურ ომში მეფის რუსეთის ჯარების დამარცხებამ და სამეურნეო ნგრევამ მძლავრი რევოლუციური აღმავლობა გამოიწვია მთელ რუსეთში, რის მთავარ კერას პეტროგრადი წარმოადგენდა. ამ დროს ბოლშევიკური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის ბიურო პეტროგრადში იმყოფებოდა და პრაქტიკულად ხელმძღვანელობდა რევოლუციურ მასებს.

1917 წლის 3 (ახალი სტილით 16) აპრილს ლენინი პეტროგრადში ჩამოვიდა და ჯავშნიანი ავტომობილიდან წარმოსთქვა თავისი ცნობილი სიტყვა, რომელშიც მოუწოდებდა მასებს სოციალისტური რევოლუციის გამარჯვებისათვის ბრძოლისაკენ. ცარიზმის დამხობის შემდეგ ლენინი იძულებული გახდა გადარიდებოდა დროებითი მთავრობის ჯავშუშებს და ფარულად ეცხოვრა სადგურ რაზლივის მახლობლად, მაგრამ იქიდანაც განაგრძობდა ბოლშევიკური პარტიის საქმიანობის ხელმძღვანელობას პეტერბურგში მყოფ თავის თანამებრძოლთა და მოწაფეთა სტალინის, სვერდლოვის, მოლოტოვის და ორჯონიკიძის საშუალებით.

ლენინგრადი. — სმოლნი

7 ოქტომბერს ლენინი არალეგალურად ჩამოვიდა ფინეთიდან პეტროგრადში, ხოლო 10 ოქტომბერს პარტიის ცენტრალური კომიტეტის ისტორიულ სხდომაზე გადაწყვიდა უახლოეს დღეებში დაწყებულიყო შეიარაღებული აჯანყება. 16 ოქტომბერს პარტიის ცენტრალური კომიტეტის სხდომაზე, აჯანყებისათვის ხელმძღვანელობის გასაწყვეად არჩეულ იქნა პარტიული ცენტრი ამხანაგ სტალინის მეთაურობით.

24 ოქტომბერს ღამით ლენინი მივიდა სმოლნიში და სათავეში ჩაუდგა შეიარაღებულ აჯანყებას. 25 ოქტომბერს (ახალი სტილით 7 ნოემბერს) წითელმა გვარდიამ და რევოლუციურმა ჯარებმა იერიშით აიღეს მთავრობის სასახლე და დააპატიმრეს დროებითი მთავრობა. „კრესიერმა „ავრორამ“ ზამთრის სასახლისაკენ მიმართული ზარბაზნების ქუხილით 25 ოქტომბერს ქვეყანას ამცნო, რომ დაიწყო ახალი ერა — დიდი სოციალისტური რევოლუციის ერა“. შეიარაღებულმა აჯანყებამ პეტროგრადში გაიმარჯვა.

26 ოქტომბერს დამით სმოლნში საბჭოების სრულიად რუსეთის II ყრილობაზე ლენინმა გამოაცხადა დეკრეტები ზავისა და მიწის შესახებ. ყრილობაზე შესდგა პირველი საბჭოთა მთავრობა—სახალხო კომისართა საბჭო, რომლის თავმჯდომარედ არჩეული იქნა ამხანაგი ლენინი.

იწყება უცხოეთის ინტერვენტებსა და კონტრრევოლუციასთან დაძაბული ბრძოლის პერიოდი. 1918 წლის თებერვალში ახალგაზრდა წითელმა არმიამ გამირულად მოიგერია თავით ფეხამდე შეიარაღებული გერმანელი მტაცებლების შემოტევა, ნარვა-სა და ფსკოვთან, წითელმა არმიამ შეაჩერა გერმანელთა წინსვლა პეტროგრადისაკენ და უკუაგდო ისინი. 23 თებერვალს გახდა წითელი არმიის დაბადების დღე.

ინტერვენტებსა და კონტრრევოლუციასთან ბრძოლების დროს ლენინი მიმართავდა პეტროგრადის მუშებს: „რევოლუციის გადარჩენა შეგიძლიათ მხოლოდ თქვენ, — სხვას არავის“. 1919 წელს წითელმა არმიამ ამხანაგ სტალინის ხელმძღვანელობით დაამარცხა და უკუაგდო გენერალ იუდენიჩის თეთრგვარდიელთა კორპუსის ორი შეტევა პეტროგრადის წინააღმდეგ.

საბჭოების სრულიად რუსეთის VII ყრილობამ რევოლუციის წინაშე განსაკუთრებული დამსახურებისათვის ქალაქი პეტროგრადი დააჯილდოვა წითელი დროშითა და წითელი დროშის ორდენით.

პეტრობურგი — პეტროგრადი — ლენინგრადი

როდესაც ნევის შესართავთან პირველი სახლები გაშენდა, ქალაქს პეტრობურგი უწოდეს და ამ სახელს ატარებდა იგი 211 წლის განმავლობაში. 1914 წელს კი ქალაქს პეტროგრადი უწოდეს.

1924 წლის 21 იანვარს გარდაიცვალა საბჭოთა სახელმწიფოს შემქმნელი დიდი ბელადი ვლადიმერ ილიას-ძე ლენინი. ეს იყო ყველაზე მძიმე დანაკლისი მთელი კაცობრიობისათვის. როდესაც ლენინის გარდაცვალების ცნობამ პეტროგრადს მიაღწია, ქუჩები ხალხით აივსო. ფაბრიკებსა და ქარხნებში ჩატარდა სამკლოვიარო მიტინგები. ერთსულოვანი იყო პეტროგრადის მშრომელების თხოვნა საბჭოთა მთავრობისადმი, რათა მათი ქალაქისათვის მიენიჭებინათ რევოლუციის დიდი ბელადის ლენინის სახელი. საბჭოთა მთავრობამ დააკმაყოფილა მათი თხოვნა და 1924 წლის 26 იანვრიდან ქალაქ პეტროგრადს უწოდეს ლენინის სახელი — ლენინგრადი. ყრილობის დადგენილებაში ნათქვამი იყო:

„დაე, დღეიდან პროლეტარული რევოლუციის ეს უდიდესი ცენტრი დაკავშირებული იყოს პროლეტარიატის უდიდესი ბელადის ვლადიმერ ილიას-ძე ლენინის სახელთან“.

სრულ 4 საათზე, როდესაც მოსკოვში წითელ მოედანზე ხდებოდა ლენინის დაკრძალვა, ლენინგრადში მარსის მოედანზე აინთო არაჩვეულებრივი კოცონი. 54 კოცონის (ლენინის წლოვანების მიხედვით) ალი ზეცას სწვდებოდა. ასეთი არაჩვეულებრივი და შესანიშნავი სალუტით ემშვიდობებოდნენ პეტროგრადის მუშები გენიალურ მასწავლებელსა და მეგობარს — ლენინს.

„თეთრი ლამების ქალაქი“

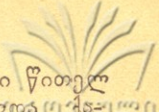
ლენინგრადი მსოფლიოს ერთ-ერთი ულამაზესი ქალაქია. მას პოეტები ხშირად

ლენინგრადი. — წითელი არმიის თალი

უწოდებენ „ჩრდილოეთის პალმირას“, — „პეტროპოლს“, „თეთრი ლამების ქალაქს“. მის მშენებლობასა და გამშვენებაში მონაწილეობას იღებდნენ რუსეთისა და ევროპის გამოჩენილი ოსტატები ზახაროვი და ვორონიხინი, რასტრელი, როსი და გვარენგი.

ლენინგრადი საბჭოთა კავშირის უდიდესი პოლიტიკურ-ეკონომიური და სამრეწველო ცენტრია. იგი არის ჩვენი ქვეყნის გემთმშენებლობის ძირითადი ცენტრი. მრეწველობის დარგებიდან ლენინგრადში განსაკუთრებით აღსანიშნავია მანქანათმშენებლობა. აქ მზადდება ბლუმინგები და ტრაქტორები, ზუსტი ხელსაწყო და ელექტროტურბინები. აქ, ლენინგრადში პირველად მიიღეს მაგნიუმი, ალუმინი, ხელოვნური კაუჩუკი. მრეწველობის სხვა დარგებიდან

აღსანიშნავია ქიმიური, საფეიქრო, მსუბუქი და ელექტრომრეწველობა.

1918 წლის 12 მარტს საბჭოთა მთავრობა მოსკოვს გადავიდა, მაგრამ ლენინგრადი მაინც დარჩა რუსეთის პირველ ქალაქად მოსკოვის შემდეგ.

ლენინგრადში არის საბჭოთა კავშირის უდიდესი სატრანსპორტო კვანძები. აქ თავს იყრის 9 სარკინიგზო ხაზი, ბალტიის ზღვით იგი უკავშირდება დასავლეთ ევროპას, მარის სისტემით კი ვოლგას. ვოლგა-მოსკოვის არხის გათხრის შემდეგ რეგულარულად სწარმოებს სამდინარო მიმოსვლა მოსკოვსა და ლენინგრადს შორის. სტალინის სახელობის თეთრი ზღვა—ბალტიის არხი, ლენინგრადს აკავშირებს თეთრ ზღვასთან.

მოსახლეობის რაოდენობის მხრივ ლენინგრადი მეორე ქალაქია საბჭოთა კავშირში მოსკოვის შემდეგ, მსოფლიოში კი მეექვსე (ნიუ-იორკი, ლონდონი, მოსკოვი, ბერლინი, ჩიკაგო), სჭარბობს რა ისეთ დიდ ქალაქებს, როგორებიც არის პარიზი, ვენა, ტოკიო, ბუენოს-აირესი და სხვ.

ლენინგრადში არის 29 უმაღლესი სასწავლებელი, 120 სამეცნიერო-საკვლევო ინსტიტუტი, მსოფლიოში ცნობილი ცენტრალური სეისმოლოგიური სადგური, ზომაწონის მთავარი პალატა, რევოლუციის მუზეუმი და სხვ.

სტალინური ხუთწლეულების მანძილზე კიდევ უფრო გაიზარდა და გალამაზდა ქალაქი. მართალი იყო სერგეი მირონის-ძე კიროვი, როდესაც საკავშირო კ. პ. (ბ) XVII ყრილობაზე ამბობდა, რომ „ლენინგრადში ძველი დარჩა მხოლოდ პეტერბურგის მუშების შესანიშნავი რევოლუციური ტრადიციები, დანარჩენი ყველაფერი ახალი“.

უკვდავების დიდებით მოსილი ქალაქი

სამამულო ომის პერიოდში, როდესაც გერმანელი ავაზაკები საბჭოთა კავშირს თავს დაესხნენ, მთელი ჩვენი ქვეყანა შეიარაღებულ ბანაკად გადაიქცა, ლენინგრადი კი მისი მოწინავე საგუშაგო იყო და მტრისათვის მიუვალ სიმაგრედ იქცა.

ლენინგრადის მშრომელებმა ბრწყინვალედ დაიცვეს და განავითარეს ლენინგრადის მუშათა გმირული ბრძოლის ისტორიული ტრადიციები. სახალხო ლაშქარი წითელ არმიასთან ერთად გმირულად იცავდა ქალაქს. საკმარისია აღინიშნოს, რა როლს შეასრულა ლენინგრადის მისადგომებზე ბრძოლა უხდებოდა გერმანელთა 48 დივიზიის წინააღმდეგ.

1943 წლის დასაწყისში სამამულო ომის ფრონტებზე მდგომარეობა წითელი არმიის სასარგებლოდ შეიცვალა. დაიწყო გრანდიოზული შეტევითი ბრძოლები კავკასიასა და სტალინგრადთან, რამაც დიდ გავლენა იქონია ლენინგრადის ფრონტზეც. 1943 წლის იანვარში, მოიკრიბა რა ძალები, გმირულმა ლენინგრადმა 7 დღის შეუპოვარი ბრძოლებით გაარღვია ჰიტლერული არმიის ბლოკადა. 1944 წლის იანვარში კი ლენინგრადი მთელი თავისი ძლევამოსილებით აღიმართა მტრის შესამუსრავად და შეტევაზე გადავიდა. 324 ქვეყნმა 24-ჯერ დაიქუხა და სალუტით ამცნო მთელ ქვეყანას წითელი არმიის ისტორიული გამარჯვება ლენინგრადთან. ქალაქმა გაიმარჯვა და გააძვანტა ბლოკადის კომმარის.

ლენინგრადელების მთელი გმირული და სახელოვანი ბრძოლა მტრის ბლოკადის წინააღმდეგ დაკავშირებულია ამხანაგ სტალინის სახელთან. ამხანაგი სტალინი იყო შლისელბურგთან ბლოკადის გეგმის გარღვევისა და 1944 წლის იანვარში ბლოკადისაგან ქალაქის საბოლოო განთავისუფლების გეგმის შემოქმედი და მისი განხორციელების ორგანიზატორი.

ლენინგრადი. მოწინავე იმეორებს ამ საყვარელ სახელს მთელი საბჭოთა ხალხი. ლენინის გმირო ქალაქო! შენი გამარჯვებო ხსოვნა სამუდამოდ აღიბეჭდა საბჭოთა ადამიანების გულში, შენი გმირების ხსოვნა დარჩება სიმღერებსა და ლეგენდებში, მაგრამ ყველაზე დრმა, ყველაზე მართალი და მრისხანე ლეგენდა თვითონ შენა ხარ! შენ, მძლავრო ქალაქო, ხალხური გენიის მძლავრი სულით გამსჭვალულო, შენ, რომელმაც აღზარდე ბოლშევიკების არწივისებური მოდგმა და გამოსჭედე უღმობელ მტერზე გამარჯვება.

შენ იბრძოდი და გაიმარჯვე. დიდება შენს მამაც მეომრებს, მთელს მშრომელებს! დიდება უკვდავო ქალაქო-მძლეველო!

შენ იბრძოდი და გაიმარჯვე. დიდება შენს მამაც მეომრებს, მთელს მშრომელებს! დიდება უკვდავო ქალაქო-მძლეველო!

86. ზარდალიზშილი

ჯეკ ლონდონი ცნობილი ამერიკელი მწერალია. იგი დაიბადა 1876 წელს გალატაკებულ ფერმერის ოჯახში. ბავშვობიდანვე მისი ცხოვრება მძიმე იყო, მრავალი გაჭირ-

სა და მათხოვრებს. ზღვით ყოფილა იაპონიის ნაპირებთანაც, გაუვლია ბერივის სრუტეში. ასე უშულოდ, პირისპირ ეცნობდა იგი მრავალფეროვან ცხოვრებას.

ამას ერთდა უსაზღვრო სიყვარული წიგნებისადმი. რა გაჭირვებაშიც უნდა ყოფილიყო, წიგნებს მაინც არასოდეს არ ივიწყებდა. კითხულობდა, იძენდა ცოდნას, ღრმად სწვდებოდა ადამიანის ცხოვრების ყოველ მხარეს.

და აი ზედიზედ გამოვიდა ჯეკ ლონდონის შესანიშნავი წიგნები — „უფსკრულის ადამიანები“, „როდესაც ღმერთები იცინიან“, „რკინის ქუსლი“, „სიცოცხლის სიყვარული“, „მეამბოხე“, „თეთრი ეშვი“, „მარტინ იდენი“, „წინაპართა ძახილზე“, „მზის შვილი“, „მეთევზეთა პატრულის თავგადასავალი“ და სხვ.

წერდა ლონდონი ინდიელებსა და ოქროს მაძიებლებზე, თოვლსა და ტაიფუნზე, ძაღლებსა და მგლებზე; წერდა ნიჭიერად, დიდი მხატვრული ოსტატობით, თვითონ ურყევად სწამდა, რომ ადამიანის მტკიცე ნებისყოფას შეუძლია ყველაფრის დაძლევა, გადალახვა ყოველივესი; ამ რწმენით აღსავსენი არიან მისი გმირები, ამ რწმენას უნერგავს იგი თავის მკითხველსაც.

ჯეკ ლონდონის მოთხრობებმა საქვეყნოდ გაითქვეს სახელი. მათ შორის ვლადიმერ ილიას-ძე ლენინს განსაკუთრებით მოსწონდა მოთხრობა „სიცოცხლის სიყვარული“.

გ. ი. ლწინიძე მძიმე ავად იყო, როდესაც ნადეჟდა კონსტანტინეს-ასულმა კრუპსკაიამ წაუკითხა მას ეს მოთხრობა. „მის გარდაცვალებამდე ორი დღით ადრე, — სწერს ნ. კრუპსკაია, — საღამოს ვუკითხავდი ჯეკ ლონდონის მოთხრობას „სიცოცხლის სიყვარულს“ — იგი ახლაც ძვეს მაგიდაზე მის ოთახში. მეტად ძლიერი რამ არის. თოვლიანი უდაბნოთი, სადაც ადამიანს ფეხი არ დაუდგამს, დიდი მდინარის ნავსადგურისაკენ მილასლასებს შიმშილით სიკვდილის პირას მისული, ავადმყოფი ადამიანი. ღონე ეცლებოდა, კი არ მიღის, არამედ მიბობდავს, გვერდით კი მიძვრება აგრეთვე შიმშილით ილაჯგაწყვეტილი მგელი, მათ შორის ბრძოლაა, ადამიანი იმარჯვებს, — ცოცხალ-მკვდარი, ხახვირადშემოლი მიაღწევს მიზნამდე. ილიის ეს მოთხრობა მეტისმეტად მოეწონა. მეორე დღეს მოხოვა წამეკითხა ლონდონის სხვა მოთხრობები. მაგრამ ჯეკ ლონდონს ძლიერ ნაწარმოებებთან ერთად უადრესად სუსტი ნაწერებიც აქვს. შემდეგი მოთხრობა სრულიად სხვა ტიპის გამოდგა — ბურჟუაზიუ-

ვება და ათასგვარი ვაი-ვაგლახი გადაუტანია მას. სკოლაში რომ სწავლობდა, გაკვეთილების შემდეგ გაზეთებს ჰყიდა ქალაქ სან-ფრანცისკოს ქუჩებში ლუკმაპურის საშოვნელად. 14 წლისა ქალაქ ოკლენდის ჯერ საკონსერვო ქარხანაში; შემდეგ ჯუტის *) ფაბრიკაში დადგა მუშად. დღე-ღამეში 18 საათს მუშაობდა და საშინლად იღლებოდა. „ოკლენდში მე არ ვიცი არც ერთი ცხენი, რომელსაც დღეში ამდენი საათი ემუშაოს“, — წერდა შემდეგში ჯეკ ლონდონი, როდესაც თავისი ბავშვობის ამ პერიოდს იგონებდა. ფაბრიკა რომ მიატოვა, მეთევზეთა ნომალზე მეზღვაურად დაიწყო მუშაობა, შემდეგ ხეტიალს მიჰყო ხელი. ამ ხეტიალში თავი ამოჰყო ამერიკის შორეულ ჩრდილოეთში, კლონდაიკში, საითაც იმ დროს აშკარაიკელი უმუშევრები და მშვიერ-რატაკანი თავდავიწყებით მიეშურებოდნენ ოქროს საძიებლად. აქ შიმშილით კინაღამ მოკვდა, სურავანდი დაემართა და ძლივძლივობით დაბრუნდა სამშობლოში.

მაგრამ მას ცხოვრების უშუალოდ გაცნობის იმდენად დიდი სურვილი ჰქონდა, რომ ერთ ადგილას ვერ ისვენებდა. ხან ფეხით, ხან სატვირთო ვაგონების ბუფერებით შემოიარა მთელი თავისი მშობლიური ქვეყნის ყოველი კუთხე. თავისი თვალით ხედავდა მუშებს ქალაქის მიყრუებულ გარეუბნებში, დიდ გზებზე ზვდებოდა მაწანწალები-

*) მცენარე სამხრეთ აზიასა და აფრიკაში. მისი ბოჭკოებისაგან ამზადებენ ტილოს, საავეჯო ქსოვილს და სხვ.

ლი მორალით გაყენებითი: რომელიდაც კაპიტანმა აღუთქვა პურით დატვირთული ხომალდის პატრონს, ხელსაყრელად გაასაღებდა პურს; იგი თავის სიცოცხლეს სწირავს, თლობდ დაპირება შეასრულოს. ილიჩმა გაიცინა და ხელი ჩაიქნია“.

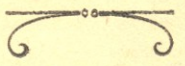
მუშა ბავშვის ღუხჭირი ცხოვრება კაპიტალისტურ ამერიკაში ჯექ ლონდონს აღწერილი აქვს მოთხრობაში „მეამბოხე“. პატარა ჯონის მშობლები მთელი თავისი სიცოცხლე ფაბრიკაში მუშაობენ. ჯონი ფაბრიკაში ჰმობა დედამისმა, და, 7 წლის რომ შესრულდა, ისიც ფაბრიკის მუშა გახდა. ამ დროიდან დაწყებული, იგი იშვიათად თუ დანახავდა მზის სინათლეს. დილით, სამუშაოზე გასვლისას, როდესაც ფაბრიკის კარებს მიღწევდა, გაიხედავდა ხოლმე აღმოსავლეთისაკენ. ცისტატნობზე მკრთალი სინათლე ჩნდებოდა. მხოლოდ მამა ხედავდა ჯონი დღეს. ეს იყო და ეს. იმ წამსვე, მუშების ჯგუფში შერეული, ფაბრიკის კარებში შედიოდა. აქ მას თავისი ადგილი ჰქონდა მანქანებთან, რომლებიც ისე სწრაფად მოძრაობდნენ, რომ ჯონის ერთი წუთი თავისუფალი დროც არ გააჩნდა. იგი მიეჩვიოდა ამ მუშაობას და რაც უფრო ჩქარა და ჩქარა ტრიალებდნენ მანქანები, მით უფრო ნელა და ნელა მუშაობდა ჯონის გონება. იგი მანქანის განუყრელ ნაწილად გადაიქცა, იგი მექანიკურად მუშაობდა. ამიტომ იყო, რომ მას ზოგჯერ ეჩვენებოდა, თითქოს მისი ცხოვრება წააგავს დაუსრულებლად გრძელ სიზმარს, როდესაც იგი შეუსვენებლად ართავს ძაფს, განაოწყვეტლივ ჰკრავს მარყუჟებს. ამას მოჰყვა საშინელი ნერვული დაავადება. ღამით ძილში მისი თითები განაგრძობდა მოძრაობას; დღისითაც ერთი წუთი მოსვენება არა ჰქონდა. მთელ დღეს წელში

მოხრილი იყო და მისი კუნთები გამუდმებლად ცახცახებდნენ. ავადმყოფობის გამოსაყარგა სამუშაო, მაგრამ ცოტა რომ მომჯობინდა, სამუშაოს აღარ დაუბრუნდა. მთელი დღეები იჯდა აივნაზე და რაღაცას ანგარიშობდა. და, ბოლოს, გამოიანგარიშა, რომ ფაბრიკაში მუშაობის დროს იგი დღეში 36 ათას მოძრაობას აკეთებდა, რაც თვეში მილიონზე მეტ მოძრაობას შეადგენს, წელიწადში კი დაახლოებით 13 მილიონს. „მე არასოდეს მოსვენება არ მქონია,—ამბობს იგი. გამუდმებულ მოძრაობაში ვიყავი. ასეთი ცხოვრებით არ შეიძლება ბედნიერი იყოს ადამიანი. ამიტომ ამიერიდან მე აღარაფერს არ გავაკეთებ. სულ ვიჯდომები და ვიჯდომები, სულ დავისვენებ და დავისვენებ, და შემდეგ კიდევ და კიდევ დავისვენებ“. ჯონის მთელი არსება პროტესტს აცხადებს მუშაობის იმ აუტანელ პირობების მიმართ, რომლებიც ფესვებგადგმულია, დამკვიდრებულია კაპიტალისტურ ფაბრიკა-ქარხნებში. იგი სტოვეებს ყველაფერს, მიღის ოჯახიდანაც და გადაიქცევა მაწანწალად.

ასეთი პროტესტი კაპიტალისტური ჩაგვრის წინააღმდეგ, როგორც ვხედავთ, პასიურია, უმოქმედოა. ჯონის არ სურს კვლავ დაიჩაგროს, მაგრამ ის ამ ჩაგვრის წინააღმდეგ კი არ იბრძვის, არამედ გაუბრძვის სინამდვილეს და მაწანწალად ყოფნას არჩევს.

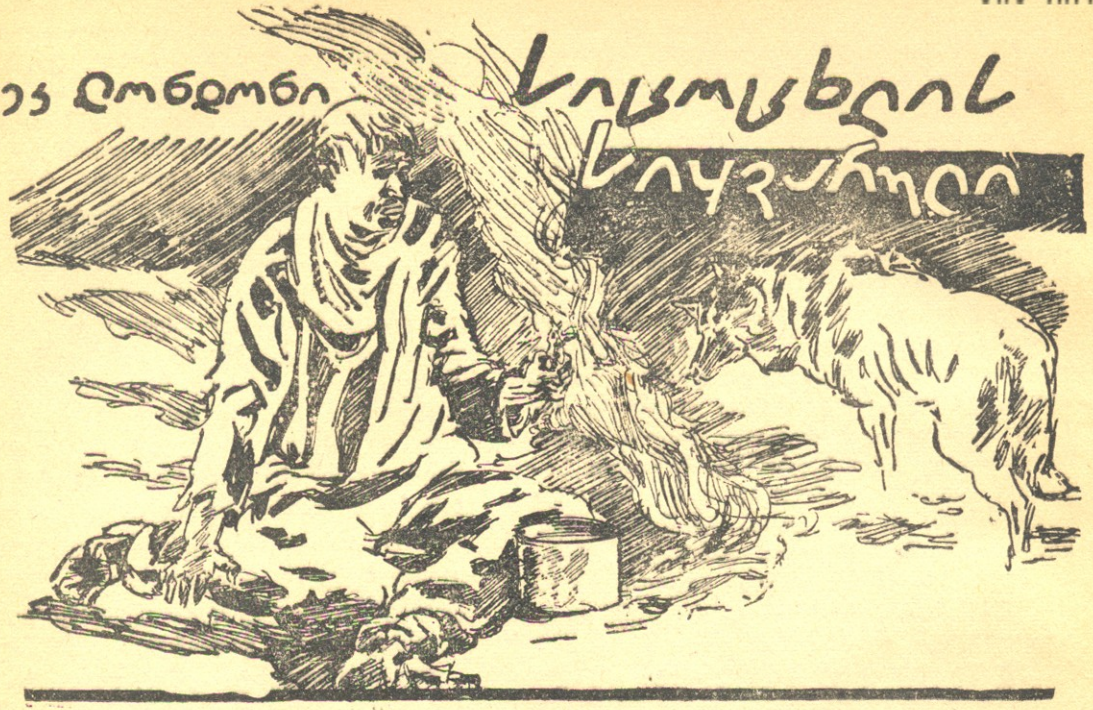
ასეთია ჯექ ლონდონის გმირების დამოკიდებულება კაპიტალისტური უსამართლობისადმი.

გარდაიცვალა ჯექ ლონდონი ჯერ კიდევ ახალგაზრდა, 1916 წელს. ვერ მოესწრო იგი დაეწერა განზრახული „სოციალისტური ავტობიოგრაფია“.

წავ დონდონი

სიყვარული

(ორმა მეზღვაურმა გემი მიატოვა და ოქროს საძებნელად წავიდა. შემდეგ მათ გზა ველარ გაიგნეს გემისაკენ. ერთი მათგანი,—ბილი, იღუპება).

ისინი წვალებით მიჩანჩალდნენ ქვემოთ, ზღვის ნაპირისაკენ. წინამ უცებ ქვას ფეხი წამოჰკრა და წაიბორძიკა. არაქათგამოცილი და უძლურნი იყვნენ, მრავალტანჯული ადამიანის მომთმენი გამომეტყველება ჰქონდათ. მხრებზე მოკიდებულ საბანში გახვეულ მძიმე ტვირთის ქვეშ მოზნეჭილნი, თვალებით მიწას ჩასცქეროდნენ. ორივეს თოფი ჰქონდა თან.

— ნეტა იმ შენახული ვაზნებიდან ორი-ორე მაინც მოგვცა ახლა, — სთქვა უკანამ. იგი უსიცოცხლოდ ლაპარაკობდა და მშრალი, არაფრისმეტყველი ხმა ჰქონდა. პირველმა, რომელიც რძესავით აქაფებულ მდინარეში ძლივს მიათრევდა ფეხებს, არაფერი უპასუხა.

მეორე კვალდაკვალ მისდევდა მას. წყალი ყინულივით ცივი იყო, ისეთი ცივი, რომ წვივებს სტეხდა და ფეხები გაშეშებული ჰქონდათ. ზოგან ტალღა მუხლებზე ეხეთქებოდათ და მაშინ ისინი ფეხის დასაყრდენის ძიებაში ბარბაცებდნენ. უკანასკენსზე ფეხი გაუსრიალდა, წაიბორძიკა და

თავი ძლივს შეიმაგრა, თან კი ტკივილისაგან მწარე კენესა აღმოხდა. დასუსტებული და თავბრუდასხმული სჩანდა; ფეხი რომ გაუსრიალდა, ჰაერში უღონოდ გაიშვარა ხელი თითქოს დასაყრდენს ეძებო. როგორც იყო ადვილზე მომაგრდა, ისევ გადასდგა წინ ნაბიჯი, მაგრამ კვლავ აუტუტურა და ფეხი და კინალამ დაეარდა. შესდგა და წინმძივალს დაუწყო ცქერა. თითქმის მთელი წუთი იდგა ასე, თითქოს საკუთარ თავთან ბჭობსო, მერე დაუძახა:

— ბილი, გამიგონე, მე ფეხი ვიღრძე. ბილი წყალში წაბარბაცდა, უკან კი არ მოუხედიდა. უკანა დიდხანს უცქერდა მას და თუმცა სახე არაფრის გამომეტყველი ჰქონდა, თვალებმა დამფრთხალი ნადირის იერი მიიღეს.

წინა ბორძიკით შესდგა მდინარის მეორე ნაპირზე და სიარული ისე განაგრძო, რომ ერთხელაც არ მოუხედავს.

მდინარეში დარჩენილი კვლავ მას შეჰყურებდა. გამშრალი ტუჩები ენით დაისველა, ძალა მოიკრიბა და დაიძახა:

— ბილი!
ეს იყო ძლიერი ადამიანის განწირული

*) იბეჭდება შემოკლებით

გოდება, მაგრამ ბილს მაინც არ მოუხედავს. დარჩენილი შეპყურებდა თავის ამხანაგს, რომელმაც იგი ასე გაიმეტა და მიატოვა და რომელიც ახლა მერყევი ნაბიჯით მიბარბაცებდა შორს, ჰორიზონტზე გადაჭიმულ დაბალი მთაგრებილისაყენ. ასე უტყირა ღიდხანს, ვიდრე ბილი თვალს მიეფარებოდა. მერე ნელა მიმოავლო თვალი ქვეყნის იმ პატარა წრეს, რომელიც ის-ის იყო ბილმა მის საკუთრებად დასტოვა.

ჰორიზონტზე მზე მკრთალად ბეუტავდა. ჩამოწოლილი ბურუსის გამო თითქმის ბნელოდა. მან ტანის სიმძიმე ცალ ფეხზე გადაიტანა და დიდის ვაივაგლახით ჯიბიდან საათი ამოიღო. ოთხი საათი იყო, და რაკი ივლისის მიწურული ან აგვისტოს პირველი დღეები იქნებოდა (მას უკვე აერია დღეების სათვალავი) მზის სიცხოველის მიხედვით მიხვდა, რომ ჩრდილო-დასავლეთ მხარეს უნდა ყოფილიყო.

კვლავ მოავლო თვალი ქვეყნის იმ პაწაწინა წრეს, რომელსაც მისი მხედველობა სწვდებოდა. ვერაფერი სანუგეშო სანახაობა! ყოველის მხრით ცის რბილი ხაზი! არც ხეები, არც ბუჩქები და ბალახიც კი არა. მხოლოდ ვეება, შემადრწუნებელი სიცალიერე, რომლის ხილვამ თვალეებში შიში აღუგზნო.

— ბილ! — ოდნავ გასაგონად წაიჩურჩულა მან, და მერე მეორეთაც — ბილ!..

ორი დღეა არაფერი ეჭამა, ხოლო ხეირიანი საჭმელი ვინ იცის რამდენი ხანია არ უნახავს. ხშირად დაიხრებოდა ხოლმე გამამარ ხეხოს აპკრეფდა, დაღეჭავდა და გადაყლაპავდა. ხეხოს კენკრა გამამარ მარცვალსა და წყალს შეიცავს. პირში წყალი ჰქრება ხოლმე და ხმელი კენკრა მწარე ტკივილებს იწვევს. იცოდა, რომ ამ კენკრას არავითარი სინოყივრე არ ჰქონდა, მაგრამ მაინც მოთმინებით ღეჭავდა რალაც გამოუცნობის იმედით, რომელიც ჭეშმარიტებაზედაც უფრო ძლიერია და არც გამოცდილებას უწეოს ანგარიშს.

ცხრა საათზე ქვას ცერი წამოჰყრა, ფრჩხილი მოსძვრა და არაქათავამოცლილი დავარდა. რამდენიმე ხანს გაუხმრეველად იწვა გვერდზე. მერე ნელ-ნელა მოიძრო ზურგიდან ჩანთა, ტკივილებისაგან ათასნიარად დაიხლართა და წამოჯდა. ჯერ კიდევ არ ბნელოდა. ბინდში ხელის ცეცებით ცოტაოდენი მშრალი ხავსი მოაგროვა და მბეუტავი ცეცხლი დაანთო. მერე წყლიანი თუნუქის ქოთანი დაადგა ასადღლებლად. ჩანთა გახსნა და პირველი რამ, რაც მან ვააკეთა, ეს იყო ასანთის დათოვა. სამოცდაშვიდი დარჩენილიყო. ამ რიცხვის სისწორეში რომ თავი კარვა დაერწმუნებია,

კიდევ სამჯერ დათვალა, მერე სამაღვრეყო და თვითელი ნაწილი ქალაქში შეტყნევა ცალ-ცალკე. ერთი ცარიელ სათუთუნეში მოათავსა, მეორე დაფლეთილი ქუდის სარჩულში ჩასდო, მესამე კი პერანგში, გულთან. ამას რომ მორჩა უცებ გამოუცნობმა შიშმა შეიპყრო, ისევ გამოიღო შეზვეული ასანთები და კიდევ ერთხელ დათვალა. ისევ სამოცდაშვიდი... ერთხანს ჩაფიქრდა, არ იცოდა რა ექნა პატარა პარკოსთვის, რომელშიაც ოქრო ჰქონდა შენახული. დიდი არ იყო, თავისუფლად შეიძლებოდა ორივე ხელში დაემალა კაცს, იცოდა რომ თხუთმეტ გირვანქას იწონიდა, როგორც დანარჩენი პარკები, მაგრამ ახლა ამან თავი მოაბეზრა მას. გვერდზე გადაავორა, რამდენიმე ხანს ჩუმად შეპყურებდა, მერე დამფრთხალი თვალეებით მიიხედ-მოიხედა და თითქოს შეეშინდა სიცალიერემ არ წამართვასო — ხელში ჩაბღუჯა, წამოღვა, წაბარბაცდა, ჩანთა აიღო და ოქროს პარკი უქანვე ჩაავლო.

ძალიან დაიღალა. რაც დრო გადიოდა უძლიერდებოდა დასვენების სურვილი. უნდოდა დაწოლილიყო და ეძინა, მშვიდად ეძინა. მაგრამ რალაც ძალა წინ ეწეოდა მას, და ეს იყო არა ნაპირთან მიახლოვების სურვილი, არამედ შიშმილი. დაიწყო გუბეებში ცქერა იქნებ ბაყაყი ან თევზი შევნიშნოო. მერე, საღამოზე, როცა უკვე ბინდი ჩამოწვა, მან პატარა გუბეში საღამურა თევზი შენიშნა. მუხლებზე დაყრდნობით ფრთხილად შეაპარა ხელი წყალში, მაგრამ თევზი გაუსხლტა. მეორე ხელიც ჩაპყო მაგრამ წყალი ამღვრია, თევზი კი ვერ დაიჭირა. მღელვარებისაგან წონასწორობა დაჰკარვა და გუბეში ჩავარდა. წყალი ისე აიმღვრა რომ უკვე ფიქრც ზედმეტი იყო თევზის დაჭერისა. ცოტა ხანს შეისვენა და როცა წყალი დაიწმინდა კვლავ განავრძო ნადირობა, ვიდრე ისევ არ აიმღვრა წყალი. მეტის მოთმენა აღარ შეიძლებოდა, თუნუქის ქოთანი ამოიღო და წყლის დაწრეტა დაიწყო. პირველად ისეთი სისწრაფითა და მღელვარებით შეუდგა ამ საქმეს, რომ ამოღებული წყალი იქვე ნაპირზე ესხმებოდა და უქანვე, გუბეში ბრუნდებოდა. ნახევარი საათის შემდეგ გუბე ამომშრალი იყო, მაგრამ თევზები აღარ სჩანდნენ. მან შენიშნა რომ პატარა ხერგლით ეს გუბე, მეორე, უფრო დიდ გუბეს უკავშირდებოდა; იმას კი ორ დღეშიაც ვერ დასწრეტავდა. ეჰ, ადრე რომ შეენიშნა ის ხერგლი! მაშინ შეიძლებოდა ქვის დაცობა და ახლა თევზი ხელთ ექნებოდა!..

ასეთი იყო მისი ფიქრები, როცა გუბი-

დან ამოვიდა და სველ ნაპირზე ჩამოვდა. უცებ ტირილი აუფარდა, მერე ხამბლდა დაიყვინა ამ უღმობელ უდაბნოში, რომელიც ოთხის მხრივ რკინის სალტესავით შემორტყმოდა. რამდენიმე ხნის შემდეგ კვლავ ატირდა და ქვითინისაგან კანკალი აუფარდა.

შუადღისას დიდ გუბეში ორი სალამურა თევზი შენიშნა. ახლა უკვე აღარ განუცდია ის მღელვარება, რაც პირველი დანახვისას მოუვიდა. იგი ცივად შეჰყურებდა მათ და გადასწყვიტა თუნუქის ქოთანით დაეჭირა. თევზები ნეკის ოდენა თუ იქნებოდნენ, მაგრამ მწვავე შიმშილს უკვე აღარც გრძნობდა იგი. მუცელი შიმშილსაგან კი აღარ ეწეოდა, არამედ თანდათან უფრო ყრუდ სტკიოდა. მან ნელა დაღლევა თევზი და ავადმყოფურის გულმოდგინებით გადაყლაპა. ჭამა მისთვის უკვე კმაყოფილების მომგვრელი აღარ იყო, გონება უკარნახებდა საჭირო იყო ეჭამა.

ბურუსიანი დღე გათენდა. ბილის კვალს იგი უკვე აღარ ეძებდა, ეს აღარ იყო მისთვის მნიშვნელოვანი. შიმშილი ეწეოდა მას წინ, სადაც... მაგრამ მაინც უნდოდა გაეგო ბილსაც თუ აებნა გზა. შუადღისას აუტანელი შეიქნა ჩანთის სიმძიმე. ოქრო ამოიღო, ორად გაჰყო, ერთი ნახევარი შეინახა და მეორე კი უზრუნველად დაჰყარა მიწაზე. ნაშუადღევს მეორე ნახევარიც გადაჰყარა და თან მხოლოდ საბნის ნახევარი, თუნუქის ქოთანი და თოფი დაიტოვა.

მშვიდად და მტკიცედ გააყოლა თვალი მდინარის დინებას და შენიშნა, რომ შორს, პორიზონტის იქით, ის ლურჯ ზღვას ერთვოდა. მაგრამ ამ აღმოჩენას არ შეუცვლია იგი, ისეთივე მშვიდი და ცივი დარჩა. „საოცარია—გაიფიქრა მან ცოტა ხნის შემდეგ—მოჩვენებაა თუ სინამდვილე? არა, ეს მოჩვენებაა, მისი მოშლილი გონების ნაყოფი“. ამაში კიდევ უფრო დაბეჯითებით დარწმუნდა, როცა შენიშნა შუა ზღვაში მღვარი ხომალდი. რამდენიმე ხანს თვალები დახუჭა და კვლავ გააღო. საკვირველია, მოჩვენება კვლავ გრძელდებოდა!

ყრუ სუნთქვისა და ხველის ხმა მოესმა. სისუსტით დაოსილი, იგი ნელა გადაბრუნდა მეორე გვერდზე. პირველად ვერაფერი გაარჩია. ცოტა ხანს დააყურა და კვლავ მოესმა იგივე ყრუ სუნთქვა და სუსტი ხველა. ახლა კი, ოციოდე ნაბიჯის მოშორებით ორ დიდ ქვეს შუა მგლის რუხი თავი დაინახა. ისიც შენიშნა, რომ ამ მგელს ისე მახვილად მომართული ყურები არ ჰქონია, როგორც წინათ შეუნიშნავს სხვა მგლები-

სათვის. თვალები ჩაშავებული ფეხებით ცოცხლო ჰქონდა, თავი უიმედოდ და უღონოდ დაეხარა და თვალებით მზის სხივებს შეჰყურებდა. ეტყობოდა სწეული იყო. ნმი-

რად ახველებდა და მძიმედ ქშინავდა. — აი, საბოლოოდ ცხადიც დავინახე — გაიფიქრა მან და თავი მეორე მხარეს მოაბრუნა, სადაც აქამდე, მხოლოდ მოჩვენებებს ხედავდა. მაგრამ ზღვა კვლავ ბრწყინავდა მზის სხივებზე და ხომალდიც კვლავ იდგა გადაშლილი ზღვის სიღრმეში. ნუთუ ესეც ცხადი იყო!..

იგი სრულ სიმშვიდესა და გონების სიმართელეს გრძნობდა. არა სტკიოდა რა, თუმცა არაქათვამოცლილი იყო. არცა შიოდა: საჭმელზე ფიქრიც კი არასასიამოვნო იყო და თუ რამეს აკეთებდა მხოლოდ და მხოლოდ გონების ბრძანებით. მან შარვლის ტოტი მოჭრა მუხლს ქვემოდ და ნაიარევი ფეხი შეიხვია. როგორღაც თუნუქის ქოთანი თან აღმოაჩნდა. საჭირო იყო ცოტაოდენი ცხელი წყლის დაღვევა, ვიდრე დაადგებოდა შემადრწუნებელი სიგრიძის გზას — გზას ხომალდისაკენ. დამბლადაცემულივით ნელა მოძრაობდა. როცა ხმელი ხავსის შეგრძობა სცადა აღმოჩნდა, რომ წამოდგომა აღარ შეეძლო. მუხლებსა და ხელებს დაეყრდნო და ფოფხვით სწეულ მგელს ჩაუარა, რომელიც ამაოდ შეეცადა გვერდზე მიმდგარიყო, თან კი სიცხით დაშამრული ენით ტუჩების ლოკვა მოინდომა.

ცხელმა წყალმა ძალა შეჰმატა და ფეხზე წამოდგომა შეაძლებინა. წამდაუწუმ შედგებოდა და შეისვენებდა ხოლმე. ნაბიჯი სუსტი და მერყევი ჰქონდა, როგორც მგლის ნაბიჯი, რომელიც მას კვალდაკვალ მიჰყვებოდა. ღამით, როცა მოელვარე ზღვა სიბნელემ შთანთქა, მან იგრძნო, რომ ოთხ მილზე მეტით იყო დაშორებული ნაპირს. მთელი ღამის განმავლობაში ესმოდა სწეული მგლის ხველა. რამდენჯერმე ირმის ყვირილიც გაიგონა.

ღილით თვალის გახელისთანავე შენიშნა, რომ მხეცი მას შეჰყურებდა მშვიდი თვა-

ლებით. ის უკანა ფეხებზე ჩაცუცქებულიყო და ნაცემი ძაღლივით კუდი ფეხებს შუა ამოეჩარა. სიცივისაგან კანკალებდა ის, და როდესაც კაცმა უაზროდ რამდენიმე სიტყვა წაიბუტბუტა, მგელმა უღონოდ დაიყიწულა.

ინდიური ზაფხული იდგა. კაცი ბარბაცით განაგრძობდა ხომალდისაკენ გზას, მგელი ხველებითა და კანკალით მისდევდა მას. მგზავრი უცებ ადამიანის ნაფეხურებს წააწყდა. მიხვდა, რომ ეს ბილის კვალი იქნებოდა. ეტყობოდა მას ფოფხვით ევლო ეს გზა. ბილის გახსენებას არაფერი ცვლილება გამოუწვევია მასში, ცივად გაჰყვა ამ ნაკვალევს. კვალის დასასრულსაც მიადგა: ერთ ადგილას ადამიანის ახლად გამობრუნელი ძვლები ეყარა, ცოტა მოშორებით კი სველ ხაზზე მგლის ნაფეხურები. იქვე ოქროს პატარა პარკი შენიშნა სწორედ ისეთი, როგორიც მან უკვე თავიდან მოიშორა. დიდის წვალეებით აიღო პარკი, თუმცა ეს საშინელი სიმძიმე იყო მისთვის. ბილს ბოლომდე შეუხახავს თავისი ოქრო! ჰა. ჰა! ჰა! მისი სიცილი ყვავის ჩხავილივით ხრინწიანი და შემადრწუნებელი იყო.

უკან მოიხედა და დაინახა როგორის დაწაფებით ლოკავდა მგელი მისი მუხლიდან გადმონადენ სისხლის კვალს. მას მთელი საშინელებით დაეხატა თვალწინ თავისი ბოლო... თუ... მგელს დაასწრებდა სიკვდილს.

დაიწყო ყველაზე საშინელი ტრაგედია, რაც კი ოდესმე გათამაშებულა—არსებობისათვის ბრძოლის ტრაგედია: სნეული კაცი ფოფხვით მიცოცავს, უკან სნეული მგელი მიათრევეს თავის დაიგრეულ სხეულს და თვითთელი მათგანი მეორის სიკვდილს უცდის... ერთხელ ყურთან მგლის კლანჭიც იგრძნო და ვაიღვიძა. მგელი კოჭლობით უკან გადაიწია. სასაცილო სანახაობა იყო, მაგრამ მას სიცილის თავი არ ჰქონდა. არც შეშინებია...

უმოდროდ იწვა ზურგზე და გრძობდა როგორ უფრო და უფრო ახლოს მოიწვედა მგელი. მისი მძიმე სუნთქვაც ესმოდა. მგელი უახლოვდება—კაცი ადგილიდან არ იძვრის. დაშაშრული, მშრალი ენა იგრძნო კისერზე. მან ხელი გაიშვირა, კლანჭებივით გამეშებული თითები ჰაერს ჩაებლაუჭა. სისწრაფე და სიმტკიცე ძალას მოითხოვს. მას კი ძალა არ ჰქონდა. შემადრწუნებელი იყო მგლის მოთმინება, ხოლო კაცის მოთმინება არა ნაკლებ საშინელი. ნახევარი დღე ასე უმოდროდ იწვა, ცდილობდა როგორმე გრძობდა არ დაეკარგა და შეტევას ელოდა. ხანდახან ოცნების ზღვა გადაიშლებოდა მის გონებაში დაგრძელ სიზმრებს

ხედვდა. მაგრამ განუწყვეტლივ, სიზმარ-შიაც და ცხადშიაც, მას ესმოდა მგლის მძიმე სუნთქვები და დაშაშრული შეხებას გრძობდა.

უკვე აღარ ესმის მას ეს სუნთქვა. გრძელი სიზმრისაგან გამოფხიზლდა. მგელი ხველებს ულოკავს. კაცი ელის ნამდვილი შეტევის დაწყებას. მგლის კლანჭები ჯერ სუსტად ეხებიან. მერე თანდათან ეჭობიან ხორცში. მგელმა უკანასკნელი ძალა მოიკრიბა და სცადა კბილი ჩაერჭო თავისი მახვერპლისათვის, რომელსაც რამდენი ხანია მოთმინებით უცდის. მაგრამ კაციც დიდი ხანია მოთმინებით იცდის. მისი გაშეშებული ხელი მგლის ყბებს მოეჭიდა, ნელა მეორე ხელიც დაიკლავნა ჰაერში და ისიც მოეჭიდა მხეცის ყბას. ხუთიოდე წუთიც და ადამიანის მთელი სიმძიმე მგელს დააწვა. ხელებში საკმაო ძალა არ ჰქონდა, რომ

წახერხო, ანაბრამ კბილებით ჩაეჭლო კისერს. პირი ბეწვებით გამოვესო. ნახევარი საათის შემდეგ მან ყელში თბილი, ჩხრიალა ნაკადული იგრძნო. მერე გვერდზე გადაბრუნდა და დაიძინა.

ვეშაპებზე მონადირე გემ „ბედფორდზე“ სამეცნიერო ექსპედიცია იყო. გემის ბაქანიდან ხალხმა რაღაც უცნაური არსება შენიშნა, რომელიც ცოცხით ზღვას უახლოვდებოდა. შორიდან მეცნიერებმა ვერ გაარჩიეს რა არსება იყო, და როცა ნავით ნაპირს მიადგნენ მათ იხილეს რაღაც ადამიანის მსგავსი, რომლისთვისაც არ შეიძლებოდა ადამიანი ეწოდებინათ. ბრმა და უგრძობელი იყო, შემზარავი მატლივით ცოცავდა მიწაზე. მიცოცავდა მტკიცედ, თუმცა უღონოდ და საათში ოც ნაბიჯს გადიოდა.

სამი კვირის შემდეგ იგი გემის კაიუტაში იწვა და ტირილით ყვებოდა თავის თავგადასავალს.

თარგმნა ინგლისურიდან
3. ჭელიძემ

ბოლიათი რიხხვები

ჩვეულებრივ ხმარებაში შემდეგი დიდი რიცხვებია: ათასი — 1000, მილიონი — 1000,000 და მილიარდი, ე. ი. ათასი მილიონი — 1000.000.000. მაგრამ გარდა ამ დიდი რიცხვებისა ზოგჯერ საჭიროა კიდევ უფრო დიდი რიცხვების ცოდნა, ხმარება, მათი დაწერა.

ჩვენ ზოგჯერ გავიგონებთ ხოლმე — ტრილიონი, სექსტილიონი. ვიცით, რომ ეს ტერმინები რალაც უზარმაზარ რიცხვებს აღნიშნავენ, მაგრამ თუ რომელია მათ შორის მეტი ან ნაკლები, ანდა სახელდობრ რამდენად დიდ რიცხვს გამოსახავს ესა თუ ის სახელწოდება, ხშირად არ ვიცით. ამიტომ და ვასახელოთ რამდენიმე ასეთი დიდი რიცხვი

1. ბილიონი — ფრანგულად billion, ნაწარმოებია ლათინური bis-დან, რაც ნიშნავს „განმეორებით“, „ორჯერ“, ამიტომ ბილიონი აღნიშნავს განმეორებით, ორჯერ თავისთავზე გადამრავლებულ მილიონს, ე. ი. მილიონჯერ მილიონს — 1000000.000000 ან მილიონს კვადრატში ამოღებულს — 1000000², ან 1 თორმეტი ნულით.

2. ტრილიონი — ფრანგულად trillion, საშუალო საუკუნეების ლათინურით trillio, სამჯერ თავის თავზე გადამრავლებული მილიონია, ან მილიონჯერ ბილიონი, ან მილიონი კუბში — 1000000³, ან 1 თვრამეტი ნულით.

3. კვადრილიონი — ფრანგულად quadrillion, ოთხჯერ თავის თავზე გადამრავლებული მილიონია, ან მილიონი მეოთხე ხარისხში — 1000000⁴, ან 1 ოცდაოთხი ნულით.

ეს უკანასკნელი ისეთი უზარმაზარი რიცხვია, რომ ამაზე უფრო დიდი რიცხვის ხმარება მეცნიერული საკითხების გამოკვლევისათვისაც კი არ არის საჭირო. ხილული სამყაროს ყველა საგნის დასათვლელად სასეუბით საკმარისია რიცხვები 1-დან კვადრილიონამდე. ოკეანეში თვით წვეთების დათვლაც რომ მოვისურვოთ, მაშინაც არ დაგვჭირდება კვადრილიონების დასახელებას გავსცილდეთ.

ამრიგად, შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ბილიონი, ტრილიონი, კვადრილიონი გოლიათი რიცხვებია; ამაზე უფრო დიდი რიცხვები უკვე ზეგოლიათი რიცხვები იქნება. დავასახელოთ ისინიც:

კვინკვილიონი — 1000000⁵, სექსტილიონი — 1000000⁶, სექტილიონი — 1000000⁷, ოქტალიონი — 1000000⁸, ნონალიონი — 1000000⁹, დეკალიონი — 1000000¹⁰, ენდეკალიონი — 1000000¹¹, დოდეკალიონი — 1000000¹².

ეს დასახელებანი ნაწარმოებია მილიონის ხარისხის მარჯვენა რიცხვის ლათინური სახელწოდებიდან. მაგალითად, ლათინურად quingue — quintus ხუთს — მეხუთეს ნიშნავს, აქედან მილიონს მეხუთე ხარისხში (1000000⁵) ეწოდება კვინკვილიონი ანუ კვინტილიონი. ამის მიხედვით დანარჩენი ზემოჩამოთვლილი სახელწოდებანი ნიშნავს: მილიონი — მეექვსე, მეშვიდე, მერვე, მეცხრე, მეათე, მეთერთმეტე და მეთორმეტე ხარისხში.

მეტი დასახელება აღარ არსებობს, და არც არის საჭირო, რადგან დასახელებული რიცხვებიც ისეთი უზარმაზარია, რომ მათი წარმოდგენაც კი მეტად ძნელია ადამიანისათვის.

პასუხი უფრო „პიონერში“ მოთავსებულ გასართობ ამოცანაზე (№ 1—1945 წ.)

სად არის შეცდომა?

ბესომ დაუშვა შეცდომა უკანასკნელ მოქმედებაში მან ტილობის ორივე მხარე გაჰყო (1—1)-ზე, ესე იგი ნულზე. ამით მან დაარღვია მათემატიკური წესი, რომლითაც აკრძალულია ნულზე გაყოფა.

რატომაც აკრძალული ნულზე გაყოფა? აკრძალულია იმიტომ, რომ ასეთი გაყოფა აბსურდულ (უაზრო) შედეგს იძლევა. რატომ იძლევა აბსურდულ შედეგს? აი რატომ: ერთი რიცხვი გავყოთ მეორეზე, ეს ხომ იმას ნიშნავს, რომ პირველი რიცხვიდან (განყოფიდან), რომელიც შეიცავს მეორეს (განყოფის) მამრავლად, გამოვრიცხოთ ეს მამრავლი. მაგალითად, 6:2. ეს არის (3×2):2. ესე იგი ეს ნიშნავს ექვსიდან გამოვრიცხოთ მამრავლი 2 ამ გამორიცხვით მივიღებთ 3, განსახლვრულ განყოფის.

მაგრამ ავიღოთ ახლა ასეთი მაგალითი: 8:0. ეს არის (8×0):0. ესე იგი ეს ნიშნავს რვადან გამოვრიცხოთ მამრავლი ნული. თითქოს, პირველი მაგალითის მიხედვით, უნდა მივიღოთ განსახლვრული განყოფი 8. მაგრამ ამ გამორიცხვით განა მივიღებთ რვას? არაკითარ შემთხვევაში.

ეს იმიტომ, რომ მაშინ, როდესაც მამრავლში 3×2 სამის (ან ორის) ნაცვლად არ შეიძლება სხვა ნებისმიერი რიცხვი ჩავსვათ ისე, რომ სამრავლი არ შეიცვალოს. სულ სხვა მდგომარეობაა ნამრავლში 8×0. აქ რვის ნაცვლად შეგვიძლია ნებისმიერი რიცხვი ჩავსვათ და მამრავლი მაინც ყოველთვის ნული იქნება, ვინაიდან ყოველგვარი რიცხვი ნულზე გამრავლებული ნულს იძლევა. მაშასადამე, როდესაც რიცხვს ნულზე ვყოფთ (მამრავლ ნულის გამორიცხვას ვახდენთ), ჩვენ ვერთარ შემთხვევაში ვერ ვიტყვით განყოფი რა დაგვჩვენება, ვერ მივიღებთ განსახლვრულ განყოფის.

ამიტომ არის აკრძალული ნულზე გაყოფა, და თუ მაინც გავყოფთ, მივიღებთ აბსურდს, როგორც, მაგალითად, 2=5.

1.

იყო ორი მეგობარი, — ზაირა და სიზარმაცე.
 ვანთიღზე გაჩნდებოდა სიზარმაცე მყის ბარმადზე
 და სარკმლიდან მაცდურივით ჩურჩულებდა გოგოს
 ყურთან;
 —ჯერ აღრეა!.. და რა ექნა ზაირასაც ძილი
 სურდა...

2.

სალამოქამს გაკვეთილის დასასწავლად დაჯდებოდა—
 აბეზარი სიზარმაცეც კალმისწვერთან გაჩნდებოდა:
 —ლექსი ზუის ფუტკარივით, და სამელნეც
 ჩაგმრობია!..
 ეხ, მოგცლია !.. წავიდეთო — კინოთეატრს რა
 სჯობია!..

3.

როს მოფრინდა ახალი წლის თეთრი დილა ახალ
 ეშხით,
 გაეშურნენ მეგობრები პიონერთა სასახლეში.
 ...აციმციმებს თვალს ზაირა, სიზარმაცე
 თვალებს ნაბაეს..
 მაგრამ უცებ საიდანღაც კართან დახვდათ თოვლის
 პაპა.

4.

გატყრა მან ზაირა და მეგობრის მისამართზე
 უთხრა გოგოს: — ჩამოგცილდეს, არ გავუშვებ
 სიზარმაცეს!
 დარბაზში კი ნაძვის ხენი უპ, რა ტკბილად
 დაირაზმენ...
 ყვირის, ანჩხლობს სიზარმაცე და მიიწევეს
 ზაირასკენ

(დასასრული ამ ამბავისა შემდეგ გვერდზე)

5.

და განრისხდა თოვლის პაპა: — ეს რა წერაჲ
აგახიზა,
შეუბერა სიზარმაცეს, შეუბერა და—გაჰყინა...
ესეც შენო—დააბრალებ შენს თავს რაც დღეს
მოგივიდა...
ნუ ერბები სხვის საქმეში მეცამეტე გოჭივითა;

6.

...აფარფატდნენ სიზარულთ ნაძვის ხესთან
გოგონები,
ასე გაჰქრა სიზარმაცე ახალ წლიდან მოყოლებით.
...ასე გაჰქრა სიზარმაცე—საქმეს სხვა რა ელობება;
სიცოცხლე და სიზარული ჰყავს ზაირას
მეგობრებად.
მ. ლ—ქმ.

შ ი ნ ა ა რ ს ი

კარლო კალაძე—ახალწლის ღამით ნაძვის ხესთან (ლექსი)	გარეკანის მე-2 გვ.
საანაღწყო მილოცვები პიონერებსა და მოსწავლეებს	1 "
გიორგი კაქახიძე—ახალი წელი (ლექსი)	2 "
ა. კონონოვი—ნაძვის ხე სოკოლნიკში (მოთხრობა)	3 "
იოსებ გრიშაშვილი—ნაძვის ხეო! (ლექსი)	6 "
თამარ შავერზაშვილი—ნაძვის ხეო! (მუსიკა)	6 "
დავით შამათავა—ახალწლის ღამეს (მოთხრობა)	7 "
ალეკო შენგელია—მამა ხმას აძლევს ბერიას (ლექსი)	9 "
მურმან ლებანიძე—ნანი და არჩევნები (ლექსი)	9 "
ვახტანგ გორგანელი—ღამა (საბავშვო პოემა)	10 "
გიორგი თავაზიშვილი—კონსტანტინე უშინსკი (წერილი)	13 "

კ. უშინსკი—ჩვენი სამშობლო	17 "
კ. უშინსკი—ქათამი და იხვის ჭუჭყულები (საბავშვო მოთხრობა)	17 "
ლ. ხომერიკი—მავზოლეუმი (ნარკვევი)	18 "
გრ. ჯარღალიშვილი—ლენინგრადი (საბჭოთა კავშირის გმირი ქალაქები)	20 "
შ. გვინჩიძე—ჯეკ ლონდონი (მოკლე ბიოგრაფიული ნარკვევი)	24 "
ჯეკ ლონდონი—სიცოცხლის სიყვარული (მოთხრობა)	26 "
ნორჩი* მათემატიკოსის კუთხე (გოლიათი რიტხეები, საღ არის შეცდომა)	30 "
ზაირა და სიზარმაცე—(იგავი ლექსად)	31 "
გასართობი (ჩაინვორდი, შარადა, რებუსი)	გარეკანის მე-3 გვ.

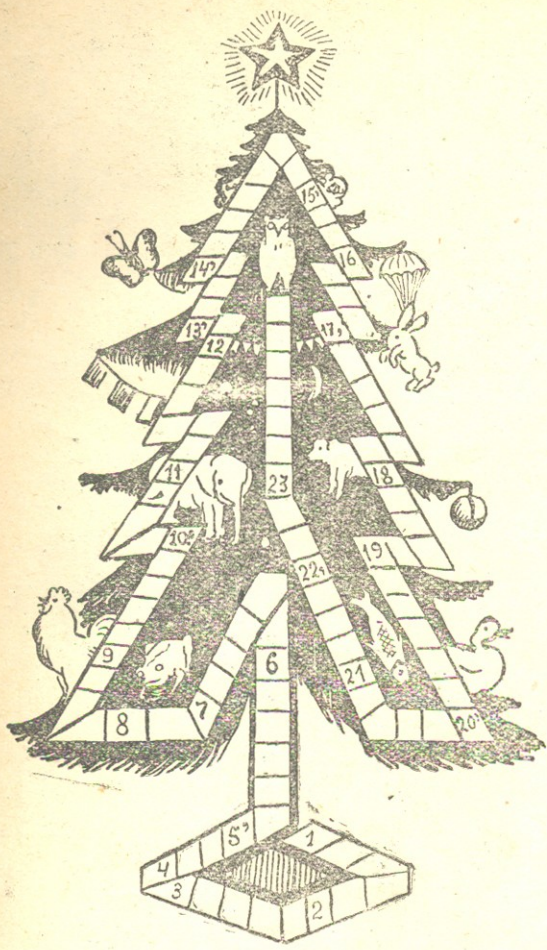
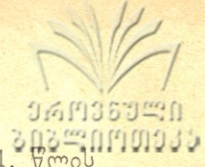
გარეკანზე მხატვარ ს. ნადარეიშვილის ნახატი—„საანაღწყო ნაძვის ხე“

სარედაქციო კოლეგია: ი. აბაშიძე, აკად. ნ. ბერძენიშვილი, თ. გელიაშვილი (პ/მგ. რედაქტორი), შ. გვინჩიძე, ვ. ვარდიაშვილი, პროფ. გ. თავაზიშვილი, ს. კეცხოველი, პ. მეტრეველი, ნ. ნაკაშიძე.

რედაქციის მისამართი: თბილისი, ლენინის ქ., № 28. ტელ. 3-81-85.

შეგ—01136 ტირაჟი 7000. გამოშვ. № 21 სტამბის შეგვ. № 307
 ლ. პ. ბერიას სახელობის აქკომბინაო „კომუნისტი“ ლენინის ქ. № 28.
 ჟურნალის გარეკანი დაბეჭდილია საქ. სსრ კვების მრეწვე. სახ. კომისარიატის ლითოგრაფიაში

განსართობი

9. თვე, 10. მამაკაცის სახელი, 11. წლის დრო, 12. შინაური ცხოველი ცენტრალურ აზიაში, 13. საქართველოს ერთერთი კუთხე, 14. თოვლზე სასრიალო, 15. საქართველოს ერთერთი კუთხე, 16. სასმელი, 17. სურნელოვანი მცენარე, 18. სახელმწიფო ევროპაში, 19. ძველი საბერძნეთის მეცნიერი, 20. სპორტული საზოგადოება, 21. რიცხვი, 22. საპყრობილე, 23. მწვერვალი ირანში.

შენიშვნა: ციფრთან დასმული სახეები ნიშანი „მიიმე“ გვიჩვენებს, რომ მის წინ მოთავსებულ სიტყვას აკლდება უკანასკნელი ასო.

შარადა

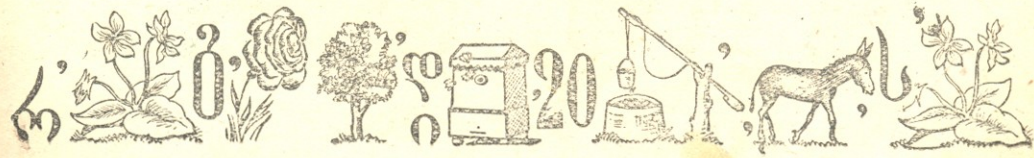
ერთი რამ არის ისეთი,
იკეტება და იღება.
დაწერეთ მისი სახელი —
შარადა ამით იწყება.
მოსწყვიტეთ პირველი ასო.
რაც ამის შემდეგ დარჩება,
კითხვითი ნაცვალსახელი
იმას თუ დაემატება,
(უსულს საგნებისათვის
„ვინ“—სა რომ შეენაცვლება),
და ბოლოს ნადირს მიბამთ,
(ძნელი არ არის მიგნება —
ქათმის და ბატის მტერია,
სადმე სოროში იქნება),
ისეთსა რამეს მიიღებთ,
რომ კითხვა არ მოგწყინდებთ,
რითაც ჩვენი „პიონერი“
მკითხველებს უმასპინძლებთ.

შეადგინა ბ. კანიშვილმა

ჩაინვორდი „ნაძვის ხე“

1. ქალაქი საქართველოში, 2. ძველ რომაელთა ღმერთი, 3. ყვავილი, 4. მამაკაცის სახელი, 5. ახალი წელიწადი გურიაში, 6. მატერიკი, 7. ნიშანი, 8. უღედმამო,

ჩებუნსი

ფანი 5 მან.

ბრწყინვალე
ბავშვთათვის

